

GÖTEBORGS UNIVERSITET

”Lev många liv – läs många böcker”

En kvalitativ studie om Hur, Vad och Varför man ska läsa skönlitteratur i skolan

Lina Palm

Examensarbete LAU350

Handledare: Ulla Berglindh

Rapportnummer: VT 07-2611-144

Abstract

Examensarbete inom lärarutbildningen 10 p

Titel: "Lev många liv – läs många böcker" en kvalitativ studie om Hur Vad och Varför vi ska läsa skönlitteratur i skolan

Författare: Lina Palm

Termin och år: VT 07

Kursansvarig institution: Sociologiska Institutionen

Handledare: Ulla Berglindh

Examinator: LissKerstin Sylvén

Rapportnummer: VT 07-2611-144

Nyckelord: Läslust, skönlitteratur, boksamtal

Syfte

Syftet är att undersöka förhållningssätt till läsning hos elever i de yngre åldrarna samt lärare för att hitta verktyg som gynnar läsningen.

Huvudfråga och Bakgrund

För att kunna hjälpa eleverna att nå kursmålen i svenska måste vi som lärare finnas där och guida dem på rätt väg. Som det ser ut nu har andelen elever som ej når kursmålen i svenska stigit under en tioårsperiod och detta måste man arbeta med i skolorna. För att hjälpa eleverna med detta behöver lärarna tydliggöra dessa frågeställningar för sig själva och för eleverna: Vad är läsning? Vad ska vi läsa? Varför ska vi läsa? Hur ska vi läsa?

Metod och material

Med hjälp av kvalitativa intervjuer av två lärare och åtta elever samt för ämnet relevant litteratur ska jag besvara mina frågor

Resultat

Resultatet visar att elever gärna läser om de vet varför de ska läsa. Det är mycket som distraherar i skolan, såsom kompisar, ljud och att bara vara i skolan och få plats och synas i ett klassrum. Lärarna har ett relativt klart syfte med varför deras elever ska läsa men det har inte riktigt nått fram till alla eleverna varför det kan vara svårt att fånga alla. För att eleverna ska uppskatta läsningen krävs det att lärarna låter dem läsa vad de själva vill, dock under insyn av läraren så att det inte förekommer något oetiskt. Lärarna anser vidare att det inte finns någon universell metod för att fånga alla elever men menar att om man hade tid för att se alla elever så hade läsundervisningen kunnat utformas på annat sätt vilket hade gynnat läsundervisningen. Läsundervisningen bör genomsyras av ett noga genomtänkt metodval och vilket förhållningssätt man har gentemot eleverna

Betydelse för läraryrket

Intervjuerna visar att det finns en lucka i kommunikationen mellan elever och lärare om varför man ska läsa i skolan. Då dessa problem tydliggörs skapas ett större medvetande om läranas egen undervisning vilket gynnar både elever och lärare för den fortsatta undervisningen samt för att finna metoder som är fungerande för båda parter.

INNEHÅLL

1 Inledning	4
2 Bakgrund	5
3 Syfte	7
4. Metod	8
4.1 Urval	8
4.2 Val av metod	8
4.3 Etiska aspekter	9
4.4 Genomförande	9
4.5 Bearbetning av materialet	9
5. Litteraturgenomgång	10
5.1 Vad är läsning?	10
5.2 Varför ska man läsa?	11
5.3 Hur ska man läsa?	12
5.3.1 Boksamtal- en beprövad metod	15
5.3.2 Listiga räven-projektet	17
5.4 Vad ska man läsa?	18
5.5 Miljön	20
5.6 Sammanfattning	21
6. Resultat	23
6.1 Varför ska man läsa?	23
6.2 Hur ska man läsa?	24
6.3 Vad ska man läsa?	26
6.4 Miljön	28
6.5 Slutsatser	29
7. Diskussion	31
7.1 Metoddiskussion	31
7.2 Vad är läsning?	32
7.3 Varför ska man läsa?	33
7.4 Hur ska man läsa?	34
7.5 Vad ska man läsa?	36
7.6 Slutdiskussion	37
7.7 Relevans för läraryrket	38
8. Referenser	40
Bilagor	
Bilaga 1 informationsunderlag till lärare och elever	
Bilaga 2 intervjufrågor lärare och elever	

1 INLEDNING

”Med en bok i handen är Du aldrig ensam, då är Du inne i Din grannes själ och löser Din egen gåta”

Citatet ovan är från författaren Margareta Ekström (Norberg, 2003. s.13) och visar precis vad läsning är; en möjlighet att uppleva andra verkligheter, en möjlighet att hitta glädje och sorg, en möjlighet att förstå sig på sina medmänniskor och sist men inte minst, en god bok hjälper dig att vara den person du själv vill vara, en god bok berör och ger dig insikter om saker du kanske aldrig skulle ha fått annars.

Skolan är en del av vårt svenska samhälle. I skolan har vi till uppgift att förse varje generation barn med en rad verktyg för att kunna anpassa sig och finnas i vårt samhälle. Som lärare ska man: ”...förmedla och förankra de grundläggande värderingar som vårt samhälle vilar på” (Lärarens handbok s.9). Vidare så är det skolans uppdrag att: ”... överföra och utveckla ett kulturarv – värden, traditioner, språk, kunskaper – från en generation till nästa” (Lärarens handbok s. 11). Dessa uppgifter är stora men har mycket gemensamt. Genom litteraturläsningen får vi en stor del av värdegrunden presenterade för oss. Det är här, i läsandet som eleverna kan börja bygga upp de individer de vill vara men det krävs att vi lyckas locka fram nyfikenheten och fånga glädjen och lusten med att läsa hos eleverna i dag. För att göra det krävs att vi möter eleverna på vägen och tar avstamp i deras erfarenhetsvärld och sedan utmanar den och bygger vidare. Om vi lyckas har vi således uppnått en stor del av skolans mål utan att egentligen göra särskilt mycket.

Genom erfarenhet har jag sett flera exempel på hur elever ses som vaser, vilket är en metafor för hur elever lär sig, som man ska fylla med så mycket kunskap som möjligt under de år de befinner sig innanför skolans väggar. Detta bekräftas av författarna Alleklev & Lindvall (2000). De menar att vi istället borde se våra elever som små eldar som ska tändas. Har man väl fått eld på sin lilla brasa är det enkelt att få den elden att växa mer och mer genom att vi hela tiden matar den med mer bränsle av olika slag. Om man jämför detta sätt att se på eleverna med vastänket finner vi snart att en eld kan bli så betydligt mycket större, det finns inga gränser för hur mycket den kan växa, medan en vas kan bli full ganska fort vilket i detta sammanhang innebär att lärandet slutar där. Bränslet vi matar elden med jämna mellanrum får symbolisera kunskapen, och när elden, det vill säga eleverna, väl har börjat brinna kan det livslånga lärandet som bland annat Marton & Booth (1997) förespråkar påbörjas.

För att tända den elden är det utmärkt idé att samla in det första bränslet i en bok som utgår från elevernas egna erfarenhetsvärld och göra dem medvetna om vilken värld som ligger framför deras fötter.

2 BAKGRUND

Den svenska skolan vilar på en demokratisk grund (Lpo94). Att ge våra elever möjligheten att läsa handlar om demokrati; det är, enligt Anne-Marie Körling (Norberg, 2003),

en inbjudan till skolan, till samhället, till den värld som beskrivs med skrivna ord. Läsningen är en inbjudan till det gemensamma minnet av gårdagen, förankringen i här och nu och till de ord som innebär hopp om framtiden. Läsning av orden som är skrivna av någon som står dig nära, en författare som delar med sig till just dig som läsare

Läsning framställs som en av hörnstenarna i skolan (Lpo94). Vi vill att alla barn i skolan idag ska gå därifrån med verktyg som hjälper dem att läsa, det vill säga koda av och förstå betydelsen av ord. Detta vill vi bland annat för att:

1. Samhället är uppbyggt på läsning
2. Nå jämlikhet
2. Få information
3. Utbyta erfarenheter med varandra (naturligt tal, skrift)
4. Det finns ett behov av att passa in i samhället

(Föreläsning: Arja Kostiainen 1/9-04)

Att lära sig läsa är en konst som i många fall kan vara svår att behärska och undersökningar såsom PISA visar att dagens ungas läsförmåga har försämrats under en tioårsperiod. Detta gäller dock inte internationellt, men nationellt sett så har man sett en försämring sedan 1990-talet (<http://www.svd.se> <http://www.skolverket.se>). Orsakerna till detta har det spekulerats i otaliga gånger och man har gett skulden till ett allt större tv-utbud och datorer. (Wingård, 1994) En annan orsak skulle kunna vara att det råder en förvirring inför de olika läsläror som presenterats, en klyfta mellan de två största grenarna inom läsundervisning, den sk. ”whole language”-metoden, vilken i stora drag ses som en kommunikativ process som bygger sin läsundervisning på elevens egna aktiviteter i kombination med lärandet. Även skriftspråket har en viktig betydelse här liksom samspelet med familjen och andra som finns i barnens värld. Lärarens roll är snarare förmedlande än undervisande (Frost, s. 18, 2002). I Sverige är denna genre främst företrädd av författarna till LUS (läsutvecklingsschemat); Allard, Rudqvist och Sundblad (Allard, Rudqvist, Sundblad, 2001) och ”phonics”, företrädd av Ingvar Lundberg (Frost, 2002)? Inom ”phonics”-traditionen ser man läsningen som ett tolkande av det alfabetiska systemet, skapat av människan. För att tillägna sig detta krävs det att man genom upprepade automatiseringsövningar lär eleven att greppa fonem och på det sättet hjälpa dem att förstå hur orden är uppbyggda. Texterna ska alltid vara anpassade (Frost, s.12, 2002) En tredje orsak är att det saknas medel och resurser i skolan på grund av nedskärningar, för att kunna utarbeta en välfungerande metod (Frost, 2002, <http://www.skolverket.se>). Oavsett var felet ligger måste det åtgärdas och en bra början är att ta reda på vad lärare och elever vill åstadkomma med läsningen eller för att uttrycka det tydligare, vilket syfte tjäna läsningen och för vem, vad ska läsas och hur ska det läsas. Det absolut viktigaste att komma ihåg i detta är att ingen av de läsinlärningsmetoder som presenterats är universell, de är i allra högsta grad beroende av varandra och det är inte fel, som Frost (2002) uttrycker det, att ”ha ett ben i båda lägren” vilket innebär att det inte är fel att plocka de bästa bitarna från varje tradition (s.10).

För att komma från denna förvirrade situation vad beträffar läsundervisningen måste lärarna vara beredda att ta ett steg till för att hitta eleverna och se vad de behöver. Kursplanen säger

klart och tydligt att det är vår uppgift att; ... ”överföra och utveckla ett kulturarv – värden, traditioner, språk, kunskaper – från en generation till nästa” (Lpo 94: Lärarboken, 2003. s. 14). Om lärarna inte vet vad som innefattas i kulturarvet kan denna uppgift bli svår att uppfylla. Vidare ska ämnet svenska se till att eleverna; ”utvecklar sin förmåga att läsa, förstå, tolka och uppleva texter av olika slag och att anpassa läsningen och arbetet med texten till dess syfte och karaktär” (<http://www.skolverket.se/>). Detta ska lärarna alltså klara av och genom att ta avstamp i en god bok eller text som fångar eleverna så har vi öppnat dörren till en värld full av kunskap och nöje där eleverna har chansen att få vara med och skapa ett kulturarv som de i sin tur kan föra vidare till nästa generation. Detta kan man förhoppningsvis klara av om man hittar en strategi för hur man vill presentera läsningen med alla dess komponenter. Om man ställer dessa mål mot ovanstående punkter för varför vi ska läsa kan vi sluta cirkeln. Det viktigaste i detta är att *motivera* våra elever (Föreläsning: Arja Kostianen 1/9-04). Vi måste ge våra elever tid och framför allt förtroende att de kommer klara av uppgiften (Föreläsning: Jan-Henning Pettersson 3/9-04). Om man utgår från att alla elever är kompetenta så bemöter man dem naturligt med respekt och en positiv anda. Detta kommer att inspirera eleven från början och med lärarnas hjälp kan eleverna börja arbeta med att fylla på boken om sig själv (Norberg, 2003).

Som nämnts ovan är det inte bara eleverna vi kan ställa krav på i denna process för att nå en lyckad läsundervisning, även lärarna måste vara beredda att se sig om och problematisera sin egen undervisning. Bildningsfrågan har i allra högsta grad förlagts på lärare i läroplanen varför det blir ännu viktigare för den enskilde läraren att problematisera sina undervisningsmetoder för att ge eleverna bästa möjliga bildning (Lindö, 2002) Frågor man måste ställa sig är:

- *Vad* ska jag göra?
- *Hur* ska jag göra det?
- *Varför* ska jag göra det?

(Amborn & Hansson, 1998)

När man själv som lärare kan svara på dessa frågor är man redo att möta eleverna och ge dem verktygen för att klara av sin läsning. När vi fått det klart för oss har vi också klart för oss att undervisning i litteratur inte bara handlar om att få eleverna att läsa utan det handlar också om att på olika sätt följa upp elevernas läsning (Lundqvist, 1984).

3 SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR

För att nå tillfredsställande resultat i skolan och nå upp till kursmålen i svenska behöver lärare och elever mötas. Att ge eleverna en bänkbok som de får läsa tyst för sig själva fem minuter på morgonen är inte en långsiktig lösning för att eleverna ska tränga in i litteraturens värld och få nya intryck, bli kritiska läsare samt mer medvetna om sig själva. För att dagens elever ska känna sig som en del av det samhälle vi lever i måste man som lärare vara deras ledsagare. Som ledsagare har man ett ansvar att ta reda på var eleven befinner sig, både vad det beträffar sin läsutveckling och mentalt, vad han/hon intresserar sig för samt vad han/hon vill veta mer om. Man måste veta varför han/hon vill veta mer och man måste veta hur vi ska göra för att hjälpa denna elev att få veta mer.

Läsning är en källa till glädje för många men också något som skapar oro och frustration för andra. Förhoppningsvis kan man som lärare göra läsningen mer intressant och få med ytterligare några elever in i böckernas fascinerande värld. Detta kan man bara göra om man möts på halva vägen, om man sätter sig in i barnens bokvärld och, framför allt, i barnens egen värld. Om lärarna finns för eleverna med intresse, är medvetna om sina egna pedagogiska tankar samt vågar pröva nya vägar inom litteraturundervisningen kan man förhoppningsvis finna nya verktyg som gynnar alla elever.

Syftet med denna uppsats är att undersöka och därmed få fram elever och lärares attityder till läsning och på så sätt hitta metoder för att underlätta arbetet med litteratur i skolan. Genom att titta på hur elever och lärare ser på läsning på en skola och sedan jämföra forskning som gjorts inom området tidigare är min ambition att öka förståelsen för hur man gör läsningen till något positivt. Frågor jag ställer mig för att få svaren är:

- *Vad är läsning?*
- *Varför ska man läsa?*
- *Hur ska man läsa?*
- *Vad ska man läsa?*

4 METOD

I metodavsnittet kommer jag presentera vilket urval jag gjort, hur jag valde denna specifika metod, de etiska aspekterna, hur genomförandet gick till samt hur jag har bearbetat mitt material.

4.1 Urval

I min undersökning har jag valt att intervjua åtta elever och två lärare som båda är engagerade i skolans bibliotek. Att jag valde att intervjua lärare som också är ansvariga för biblioteket beror på att jag i den litteratur jag läst, fått intrycket av att bibliotekarierna spelar en stor roll för barnen då de ska hitta passande litteratur (Alleklev & Lindvall, 2000, Amborn och Hansson, 1998, Brodow & Rininsland, 2005).

Jag hade valt informanter som jag kände lite och hade förtroende för. Detta gjorde att jag kände mig mer avslappnad i situationen som intervjuare och jag upplevde inte att man behövde bevisa något för varandra. Detta gjorde också att jag hade möjlighet att använda mig av den ostrukturerade intervjumetoden på ett mer naturligt sätt (Stukát, 2005). Detsamma gällde även eleverna och på så sätt avvärdades en nervositetsfaktor för dem, det som eventuellt var nervositetsframkallande var intervjusituationen i sig.

Eleverna jag har intervjuat har kommit olika långt i sin läsutveckling vilket gör att svaren blir mer mångfacetterade. De är 9-10 år vilket är en intressant ålder eftersom de vanligtvis inleder sin bokslukarålder då (Wählin & Asplund Carlsson, 1994).

4.2 Val av metod

Att intervjua lärare och elever fann jag vara mycket lämpligt i detta fall då jag ville belysa lärare och elevers tankar kring läsning. Genom att intervjua både elever och lärare, skulle jag förhoppningsvis få veta om lärare och elever hade samma syn på läsning, vilket är viktigt för att en tillfredsställande lässituation ska uppstå.

Jag upprättade ett intervjuprotokoll (se bil.2) med tio frågor riktade till lärarna och tolv frågor till barnen. Frågorna utformades i samråd med min handledare och för att få ut så mycket som möjligt av frågorna blev det främst hur- och varför-frågor. På detta sätt hoppades jag få nyanserade och reflekterande svar.

Frågorna till barnen var lite svårare att formulera. Barn har ett behov att få förtroende för den de ska intervjuas av, varför hur- och varför-frågor inte är att rekommendera (Doverborg & Pramling Samuelsson, 2000). De menar vidare att för att få en så förtroendefull atmosfär som möjligt, måste frågorna inledningsvis vara ganska allmänna och vartefter ett förtroende byggs upp kan man börja med de snävare frågorna. Frågorna jag ställde blev således frågor som jag hoppades skulle stärka eleven och få dem att känna att jag var genuint intresserad av deras svar. Om man är för rakt på sak kan informanten dessutom känna sig trängd och de svar som förmedlas blir snarare vad informanten tror att jag förväntar mig att höra (Stukát, 2005). Att ställa varför-frågor till barn menar även Chambers (1993) är extremt hämmande. Alltså valde jag att ställa nästan samma fråga flera gånger till eleverna vilket jag kunde dra nytta av senare då jag jämförde svaren samt att det blev mer att läsa mellan raderna vilket genererar mer material då man ska tolka sina intervju svar (Johansson & Svedner, 2006, Stukát, 2005).

Jag tog kontakt med en skola i Göteborg och fick besked om att det gick bra att komma dit och intervjua både lärare och elever. Jag beskrev i mitt mail att jag skrev en uppsats och vad

den handlade om och vad mitt syfte med uppsatsen var och ungefär hur lång tid intervjuerna skulle ta. Jag tog även upp att jag hade intentionen att intervjua åtta barn och bad om hjälp med att plocka ut dessa elever, gärna elever med olika syn på läsningen, vilket jag fick hjälp med. Jag valde dock att inte ta reda på vilket barn som låg var i sin läsutveckling, då jag ville gå in helt utan föreställningar i intervjun. På så sätt riskerade jag inte heller att styra frågorna eller mitt sätt att tala på till de olika barnen (Johansson & Svedner, 2006).

4.3 Etiska aspekter

För att intervjuerna skulle gå etiskt riktigt till skrev jag ett frågeformulär (se bil.1) där jag presenterade mig själv och gjorde en förfrågan till både elever och lärare i berörd klass om det var fritt fram för mig att göra intervjuerna och ev. publicera resultaten som citat och/eller statistik. Detta skulle naturligtvis vara anonymt, vilket i många fall gör att informanten känner sig tryggare (Johansson & Svedner, 2006, Stukát, 2005). Jag skrev en liten talong som både barn och förälder fick skriva under och min lärarkontakt hjälpte mig med att dela ut den till eleverna i klassen samt samla in dem och sedan ta fram elever som jag kunde intervjua. På detta sätt har jag utfört mina intervjuer på ett etiskt riktigt sätt (Johansson & Svedner, 2006, Stukát, 2005).

4.4 Genomförande

Intervjuerna genomfördes under en dag i skolan genom att jag kom dit, så kallad uppsökande intervju eller fältintervju (Stukát, 2005). Jag hade inte förberett intervjuobjekten innan om mina frågor utan hade bara talat vad ämnet handlade om och vilket mitt syfte var. Innan intervjun startade så talade jag återigen om vad det handlade om och att eventuella citatpubliceringar skulle vara anonyma. Detta är framför allt viktigt att göra för eleverna som behöver bli lugnade i situationen som många gånger är ny för dem (Doverborg & Pramling Samuelsson, 2000). Inspelningarna gjordes på en mp3-spelare och informanterna gav sitt tillåtande att föra över materialet till datorn senare.

Jag använde mina frågor som en mall och försökte att inte styra för mycket genom "hummanden" och kroppsspråk och om det föll sig naturligt ställde jag följdfrågor på det som sas för att förtydliga det redan givna svaret. Detta kallas enligt Stukát (2005) för en ostrukturerad intervju.

4.5 Bearbetning av materialet

Direkt efter intervjuerna transkriberade jag dem. Genom att transkribera intervjuerna är det också lättare att använda sitt material, hitta svar och publicera citat, vilket i sin tur ökar tillförlitligheten (Johansson & Svedner, 2006).

5 LITTERATURGENOMGÅNG

I min litteraturgenomgång har jag valt att först kort presentera vad läsning är, detta för att om man inte vet vad läsning är kan man heller inte tillgodogöra sig den. Jag kommer sedan att gå in på varför man ska läsa, hur man ska läsa och därmed presentera två prövade och fungerande metoder. Därefter behandlar jag vad man ska läsa och allra sist visar jag kort på vad miljön har för betydelse då man vill skapa goda lässituationer

5.1 Vad är läsning?

Innan man börjar läsa böcker måste man ha goda läskunskaper eftersom läsning aldrig kan bli kul om man inte behärskar läsningen (Frost, 2002). Läsning är en vana som måste etableras tidigt och det är bra att introducera läsning redan i förskolan (Alleklef & Lindvall, 2000).

Läsning är enligt Lundberg, som är Sveriges ledande företrädare av ”phonics”-metoden, till att börja med avkodning, tryckta bokstäver på ett papper som blir till ord då vi har lärt oss den alfabetiska koden. För att bli läsfärdiga krävs det att man systematiskt övar på att läsa anpassade texter som eleverna kan traggla med för att avkodningen ska bli automatiserad (Frost, 2002). Vidare kan man säga att läsningen innefattar en slags frysning av tiden, vi har fångat in det talade ordet, fryst det och sedan skrivit ner det på ett papper för att kunna återuppleva det flera gånger om. Det är en förutsättning att känna igen bokstäverna, så kallad formell kunskap, men det räcker inte för att kalla sig läsare, man måste också förstå innebörden av det lästa (Lundberg, 2006). Läsning kan också ses som en del av en hel process där varje del spelar roll för huruvida man blir en god läsare eller inte. Här spelar faktorer som förförståelse, kunskaper och erfarenheter, innehållsuppfattning, läsförståelse, avläsning, tankebearbetning och uppmärksamhet stor roll. Detta är alla faktorer som spelar in i den läsprocess som ingår i LUS; läsutvecklingsschemat, framtaget av Allard, Rudqvist och Sundblad, vilket är en del av ”whole language”-metoden (Allard, Rudqvist, Sundblad, 2001). Inom ”whole language”-traditionen ses läsfärdigheten som något som uppstår då man läser meningsfulla texter och tillrättalagda läseböcker ses som något förkastligt (Frost, 2002).

När man lär sig läsa går man igenom fyra olika utvecklingsstadier: Följande citat är taget och sammanfattat utifrån Norbergs sätt att se på saken

1. Pseudoläsning – I detta stadie är det viktigt att läsa för barnet och sedan låta barnet härma och ”låtsasläsa”. Här är det också viktigt att presentera det roliga med läsning.
2. Logografisk läsning – Barnet läser orden som bilder. Det känner igen ord som mjölk och sitt eget namn men har inte förstått den alfabetiska principen. I detta stadie är det viktigt att uppmuntra känslan av att kunna läsa.
3. Fonologisk läsning – I detta stadie håller barnet på att knäcka den alfabetiska koden och förstå sambandet mellan ljud och bokstavskombination. Här grundläggs det mesta inom läsningen och det är viktigt att det får ta den tid det tar.
4. Ortografisk läsning – I detta stadie lär sig barnet känna igen bokstavssekvenser som det sedan lagrar i sitt minne och kan plocka fram då man möter nya ord. Man kommer snabbare närmre en automatisering vilket i sin tur leder till att man kan börja förstå texter på ett djupare plan eftersom man inte behöver lägga så mycket energi på just avkodningen. För att bli automatiserad i sin läsning krävs det att man läser mycket.

(Norberg, 2003)

Läsning får dock inte bara ses som en färdighet utan har i allra högsta grad att göra med självkänsla, motivation, inställning, meningsfullhet, förståelse, kompetens och utveckling

(Alleklev & Lindvall, 2000). Man får inte heller glömma att läslust når man bara genom att någon vill läsa det skrivna samt att det är viktigt, närliggande och angeläget för någon annan (Norberg, 2003). Tillsammans utgör dessa delar en helhet varför det är så viktigt att få med alla delar. Utan helheten kommer det antagligen inte ske något lyckat lärande (Marton & Booth, 1997).

För att lära sig behärska läsningen krävs det att lärarna arbetar utifrån var eleverna befinner sig här och nu. Då man arbetar på detta sätt blir upplevelserna av läsning positiva och det är dessa upplevelser vi hela tiden måste sträva mot (Norberg, 2003). Frost (2002) betonar också att läsundervisningen idag möter ett allt större krav på anpassning varför det blir oerhört viktigt för lärarna att finnas där för eleverna med full koncentration. För att lärarna ska finnas för sina elever med full koncentration krävs det vidare att vi ger eleverna tid (Norberg, 2003).

När man väl knäckt koden för läsning och kan finna mening i texten har man äntligen trängt in i läsningen och har nu förmågan att stiga in i böckernas värld och upptäcka vilken makt böckerna har att roa, trösta, utmana, tillfredsställa och förskräcka (Alleklev & Lindvall, 2000)

5.2 Varför ska vi läsa?

Harold Bloom (2000), som är en engelsk litteraturprofessor och mycket tongivande i de litteraturkanondiskussioner som dyker upp då och då, hävdar bestämt att man bör läsa därför att det är i läsningen man kan finna visdom. Han säger att visdomen går att finna med hjälp av till exempel en bra lärare eller en god vän men i slutändan så står man där ensam. Läsandet förbereder oss för förändringar i livet, vilket även Norberg (2003) håller med om. Hon menar att genom att läsa skönlitteratur kan man hitta meningar och citat som sätter ord på känslor man inte kunnat identifiera och som på sätt hjälper oss framåt. Att läsa kan erbjuda tröst och avkoppling (Amborn & Hansson 1998). Bloom menar vidare att läsandet ska ses som något man som praxis bör göra på egen hand, det ska inte ses som ett pedagogiskt företag, det vill säga något som ska göras för görandets skull och inte för att det är ett lustfyllt nöje som man avsätter tid till.

Enligt kursplanen i svenska (Lpo, 1994) ska skolan sträva efter att eleven... ”utvecklar sin förmåga att i dialog med andra uttrycka tankar och känslor som texter med olika syften väcker samt stimuleras till att reflektera och värdera”. Skolan ska vidare sträva efter att eleven: ”...utvecklar sin fantasi och lust att lära genom att läsa litteratur samt gärna läser på egen hand och av eget intresse,”. Eftersom inget stimulerar ens fantasi i samma utsträckning som läsning måste läsning av skönlitteratur ses som en självklarhet för att utveckla ovanstående. Med fantasi klarar man sig i vardagen i större utsträckning och kan därmed också interagera med andra på ett mer självklart sätt (Norberg, 2003).

Enligt ovanstående kursplanscitat ska läsning ske i dialog med andra. Ett argument mot att läsningen ska ske enligt detta skulle kunna vara att läsning är något man gör för sig själv, många menar att läsningen kan vara en flykt och något som stärker jaget (Norberg, 2003, Amborn & Hansson, 1998, Bloom, 2000). Brodow och Rininsland (2005) anser däremot i enlighet med kursplanen att läsningen ska ses som en social aktivitet. Det är genom att lyssna till andras upplevelser av böcker och texter som man faktiskt erövrar tankar och befäster sina ideal. Utan läsning, menar kursplanen, faller vi utanför den kulturella gemenskapen (Amborn & Hansson, 1998).

När man reflekterar över varför man ska läsa svarar många att man läser med sina barn/elever för att man *ska* läsa med dem. Fox menar att man borde läsa med sina barn/elever för att det är roligt istället. Att det dessutom gynnar barnen på en rad sätt blir bara en bonus (Fox, 2001). Sådana saker skulle till exempel vara att eleven blir trygg i sitt identitetsskapande, i sin utveckling av empati och i förståelsen av sin omvärld (Amborn & Hansson, 1998).

Läsning för med sig en rad fördelar men för att dessa fördelar ska kunna utvecklas krävs det också att läsningen ska vara rolig, intressant och lustfylld. Men läsningen är också viktig för elever med annan kulturell bakgrund, det är framför allt genom läsning som de eleverna kan nå inre motivation och stimuleras i sin språkutveckling det vill säga hur de lär sig att använda nya och svårare ord och förstå innebörden av dem (Alleklef & Lindvall, 2000; Amborn & Hansson, 1998). Språkutveckling omfattar självklart både elever med svenska som modersmål och svenska som andraspråk. I båda fallen är det dock vissa villkor som måste uppfyllas för att detta ska komma till stånd;

1. Eleven ska få ett omfattande inflöde av meningsfull, intresseväckande text
2. Eleven ska ingå i en integrering av muntliga och skriftliga aktiviteter
3. Det ska vara fokus på innehåll och inte form

(Alleklef & Lindvall, s.67, 2000)

Fox (2001) betonar vikten av att ha många böcker i hemmet. Men alla barn har det inte så i sina hem. Där kan skolan göra något. Se till att det finns en bokhylla i klassrummet, använd den så mycket det bara går, byt ut böckerna, Ha några kuddar i ena hörnet av klassrummet, arbeta aktivt med böckerna som finns där och prata om dem. Kanske kan man då fånga en eller annan elev till som inte har haft turen att ha med sig en levande boktradition hemifrån.

Man får inte heller glömma att ”läsandet är för tanken vad regnet är för grödan” (Amborn & Hansson, 1998, s. 22). *Därför ska vi läsa.*

5.3 Hur ska vi läsa?

För att kunna få ut så mycket som möjligt av en bok krävs det att man, enligt Harold Bloom (2000) läser mänskligt. Med det menar han att man ska läsa med allt man har, alla sina sinnen och med full koncentration på det som ska läsas. Chambers (1993 s.14) menar att för att läsa måste man bli delaktig i ett helt drama och det är viktigt att eleven också får utrymme att bli det; eleverna måste få vara den som skriver om texten (dramatikern), den som tolkar texten (regissören), den som uppför texten (skådespelaren), den som är aktiv mottagare av texten (publiken) samt den som granskar, tolkar och studerar texten (kritikern). Även Alleklef och Lindvall (2000) poängterar betydelsen av att låta eleverna tränga in i boken på fler sätt än genom läsningen. Genom att dramatisera det de läser, lär de sig att ta olika roller och genom denna identifikation når man inte bara en djupare förståelse för den påhittade karaktären, utan man kan även lära sig att förstå olika konflikter och andra människors tankar (Alleklef & Lindvall, 2000). Att dramatisera olika saker för med sig andra positiva saker också, till exempel övas eleverna i att använda sina fem sinnen och att bli medveten om hur man ska uttrycka sig för att nå en publik (Lindö, 2002). Genom att arbeta på detta sätt sätts skapandet i fokus vilket enligt Lindö (2002) är en förutsättning för ”kunskapandet” (s.92).

Vill man utmana sina elever i skolan är det en idé att kanske läsa en bok från början, avbryta och sedan låta eleverna berätta eller skriva vad de tror hände sen. (Fox, 2001) När eleverna sedan är klara med sina alster kan man läsa upp de olika, inklusive det slut som författaren

själv skrivit. Att arbeta på detta sätt öppnar elevens ögon för den enorma mångfald av olika böcker och texter som finns, att vi alla tänker olika och det leder förhoppningsvis i det långa loppet till att man vågar gå ifrån sitt standard tänk om vad man gillar till att testa något nytt. (Alleklef & Lindvall, 2003) Vidare är det ofta avgörande för en elev att få känna sig publicerad, vilket eleven förhoppningsvis gör om man på ett genomtänkt sätt presenterar den elevens slut (Lindö, 2002). Vill man istället träna eleverna på att utveckla sin fantasi är sagor ett alldeles utmärkt sätt att göra detta på då sagor oftast är samlade i stora tjocka böcker utan bilder (Fox, 2001). Låt sedan eleverna få välja ut en favoritsekvens och illustrera den. (Alleklef och Lindvall, 2000, 2003)

Genom att läsa många olika sorters böcker och böcker inom olika genrer läser man mänskligt, man kommer att gilla vissa sorters böcker och man kommer att gilla andra mindre, precis som det är med livet självt, vissa saker gillar man mer än andra. Om man inte läste flera olika sorters böcker vore det som att förvägra eleven en del av världen, det är som att tala om att jorden är platt, bortom horisonten finns det inget mer (Chambers, 1993).

I allt vi gör, krävs det ett intresse för att man ska lära oss något av det. Det gäller med andra ord naturligtvis även för läsning (Alleklef & Lindvall, 2000). För att någonting ska lagras i människans långtidsminne måste det som lagras uppfattas som intressant och spännande. Om det inte är tillräckligt intressant förstår vi det (oftast) inte och det lagras i vårt korttidsminne för att sedan försvinna (Föreläsning: Arja Kostianen 1/9-04). Oavsett om man från början är en duktig läsare eller en läsare med svårigheter så är det alldeles särskilt viktigt med lusten (Alleklef & Lindvall, 2000, Frost, 2002). Ingvar Lundberg (2006) hävdar att detta framför allt är viktigt för de eleverna med svårigheter, för dessa elever måste man vara extra noga med att presentera läsningen på ett attraktivt sätt. Om texten är meningsfull för läsaren och har gett eleven något när den är färdigläst, då blir arbetet med att lära sig avkoda lättare (Lundberg, 2006, Allard, Rudqvist, Sundblad, 2001). Att presentera en text på ett intressant sätt för en elev är en svår uppgift. Ett vanligt sätt att presentera en bok på är att läsa första kapitlet för eleverna högt. Första kapitlet är ofta spännande, det är skrivet för att rycka med sig läsaren och oftast rycks eleverna med också, gör de inte det är det ett misslyckande från författarens sida. När man sedan ber eleverna att fortsätta läsa själva tappar många elever lusten, detta kan bero på att i kapitel två beskrivs ofta bipersoner och annat som är viktigt för bokens fortsatta handling, men detta kan verka avskräckande för elever som snabbt vill veta hur det ska gå. Eleverna drabbas av litterär leda och det blir tråkigt (Amborn och Hansson, 1998).

Läsningen ska vara lustfylld och för att den ska vara det så menar Körling att läsningen ska innehålla "ett mått av integritet och kravlöshet". Den ska även få "ett rum i barnkulturens egen sfär" (Norberg, 2003). Denna tanke stöds av flera andra, till exempel Amborn och Hansson (1998) som trycker på det faktum att man hela tiden måste uppmuntra eleverna till läsning, och framförallt bekräfta dem i sin läsning. Precis som Stukát (2005) tar upp att man kan nå lyckade resultat genom att "spegla" sina intervjuobjekt, måste man också spegla sina elever och ta till vara på deras tankar och funderingar kring det nyligen lästa. Detta skulle man med Amborn och Hanssons (1998) term kalla för närgången läsning och gör att man med hjälp av feedback kan få eleverna att kasta sig ut på djupare vatten och att läsningen inte alltid känns så hotande då man inte förstår.

För att en text ska anses som meningsfull för en poängterar Lundberg (2006) att all läsning i grund och botten handlar om att text och läsare ska mötas. Texten ska hjälpa eleven att skapa sig en egen bild i huvudet av det lästa. Läsaren gör inferenser, vilket innebär att man kommer fram till olika slutledningar, medvetna eller omedvetna, läser mellan raderna och skapar sig en

bild och därmed en förståelse. Förförståelsen är en av grundstenarna då man ska lära sig att läsa. Med förförståelse menar man att man att barn uppfattar sin omvärld utifrån tidigare erfarenheter inom sin kultur (Lindö, 2002) Detta innebär att det är viktigt att ha pratat om boken man ska läsa innan den ska påbörjas. Eleverna måste få ha varit varit med och diskuterat vad de tror att boken ska handla om och även diskutera eventuella svårigheter med framsida, titel etc. (Allard, Rudqvist, Sundblad, 2001; Chambers, 1993). Utan förförståelse tar det längre tid att ta sig in i boken. Vet man inte vad texten ska handla om blir det också nästan helt omöjligt att skapa sig de inre bilder man behöver för att skapa sig en förståelse för innehållet (Lundberg, 2006). Även Allard, Rudqvist & Sundblad (2001) pratar om förförståelsen som en oerhört viktig komponent i läsprocessen. De menar att de yttre förutsättningarna alltid tolkas utifrån våra inre förutsättningar varför det är viktigt att utgå från eleverna i all läsundervisning

Som lärare i skolan bär man ett ansvar gentemot sina elever att presentera läsningen på ett intressant sätt (Fox, 2001, Lundberg, 2006, Norberg, 2003 m.fl.). I denna svåra uppgift ingår inte bara hur eleverna ska läsa utan även också hur man ska låta eleverna presentera texterna de läst. Det är genom dessa presentationer man kan lära sig mer om hur eleven har tillgodogjort sig texten (Norberg, 2003, Hallberg 1993). Anne-Marie Körling menar att man som lärare har ett sånt driv i sig, ett sånt behov av kontroll att vi i rimlighetens namn nog ställer lite för höga krav på eleverna och hur de ska redovisa att det kanske är där någonstans som man tar bort läslusten för sina elever, den läslust som man strävar efter att väcka. Hon menar att de krav man har om att låta barnen skriva recensioner på allt de gör, de ska helst läsa en bok i månaden osv. snarare dödar läslusten. Körling reflekterar över om hon hade velat att hennes egna personliga läsning utsattes för detta och svaret blir, inte helt oväntat, att nej, det skulle hon inte vilja. Innan man ens har öppnat boken har den boken förvandlats till en kravfylld situation som kan ge vem som helst kalla kårar, säger Körling. (Norberg, 2003) Att redovisa sin bok i klassrummet är en gammal klassisk metod och de flesta klassrummen är idag fyllda med bokträd och läspärmar av alla de slag (Hallberg, 1993). Denna så enligt Körling, ångestladdade metod för att ta reda på hur eleverna läser skulle enligt Wåhlin (1988) och Hallberg (1993) kunna vändas till något positivt istället, något som förmedlar till eleverna att det är deras tankar och åsikter om det lästa som är de intressanta, inte bara ytliga frågor som handlar om innehållet. Om man lyfte fram det på detta sätt skulle läsningen antagligen uppfattas som betydelsefull ur flera synvinklar; dels får eleverna känna sig uppskattade och duktiga, vilket motiverar många, men det är också så att genom att läsa många olika saker och framför allt reflektera runt det lästa, så lär sig eleverna att efter hand utveckla ett kritiskt tänkande, känna igen olika genrer och dra slutsatser, allt enligt kursplanen (Lpo, 1994). Att lära elever tänka kritiskt är svårt, men viktigt. Alsheimer (2004) menar att dagens ungdomar sväljer det mesta de läser och ser, det kommer information från alla möjliga håll, tidningar, böcker, Internet, tv, video osv. I Lpo 94 står det klart och tydligt formulerat under mål att sträva mot; eleven skall sträva emot... "utvecklar sin förmåga att tolka, kritiskt granska och värdera olika källor och budskap" (Lpo, 1994) och då blir det ännu viktigare att lärarna verkligen visar ett genuint intresse för hur eleverna upplevde den nyligen lästa boken.

I vissa fall kan lärare uppleva att läsningen tar för lång tid, att barnet lär sig trögt. Det kan enligt Fox bero på att vi som pedagoger inte presenterat läsningen på ett tillräckligt intressant sätt. Det kan även bero på att man själv som pedagog tycker att boken är helt meningslös och tråkig och detta överförs ganska fort på eleven vilket gör att han läser sig och en meningsfull läsestund kan inte uppnås (Fox, 2001).

För att eleverna tidigt ska bli bekanta med böckernas värld rekommenderas så kallad litterär amning. Dessa litterära amningsstunder skapar en känsla av trygghet och glädje vilket senare ofta kopplas ihop med just läsningen (Fox, 2001, Norberg, 2003). Men alla barn har inte fått glädjen att uppleva detta i hemmet och då bör man som lärare dela med sig av läsningen på ett så engagerat sätt som möjligt. Då vi läser för eleverna agerar vi i författarens ställe och har således ett ansvar att presentera det lästa med en entusiasm som om det vore författaren själv som presenterade den. På detta sätt stimulerar man som lärare ett behov och en önskan hos eleverna att vilja lära sig läsa (Alleklev & Lindvall, 2000).

Högläsning gynnar det lilla, men också det äldre barnet på många olika sätt. Det ger eleven, förutom att det ökar på ordförrådet möjlighet att förstå hur olika sorters berättelser är uppbyggda. Andra viktiga komponenter man tillgodogör sig är:

- Träna sig i att lyssna och vara koncentrerade
- Väcka ett intresse för läsning och litteratur
- Tillfälle att samlas runt en gemensam sak som (förhoppningsvis) förenar barn och vuxen
- Tillfälle att diskutera och reflektera över det lästa

(Lundberg 2006, Fox, 2001)

Om man vill få tillstånd det möte som är eftersträvansvärt, måste man tänka på hur man läser. Till att börja med krävs det inte bara en bra bok, en engagerad vuxen eller ett barn. Detta möte kan endast uppstå om alla dessa tre komponenter finns med, det är i samspelet mellan dessa tre som gör att ett intresse kan rotas (Fox, 2001). Fox poängterar vidare i detta hänseende att det gäller att läsa med inlevelse, bra tempo, pauseringar och tillfällen för barnet att reflektera över det precis lästa. Att utmana barnet genom att ställa frågor vid ett spännande skeende som ”vad tror du kommer hända nu”?, avbryter inte, säger Fox, utan stimulerar snarare barnet att själv tänka och använda sig av redan insamlad information. Kunskaper man bär på omedvetet blir levande och kan på så sätt förvandlas till ett livslångt lärande, där man hela tiden utmanar sitt tänkande och sin kunskap (Lundberg, 2006, Alsheimer, 2004). Fox pekar i sin bok på ytterligare viktiga komponenter att tänka på när man läser högt: kroppshållningen, att använda sig av minspel samt ha ögonkontakt med barnet är alla viktiga komponenter för att nå den ultimata läsestunden. Att man dessutom låter rösten anpassa sig efter det som händer i berättelsen är en självklarhet. Viskar man i boken är det logiskt att även den som läser boken sänker sin röst, sker något med buller och bång är det självklart att man kan höja rösten lite, händer det något mycket spännande, öka takten, låt barnet förstå att pulsen ökar i berättelsen och dra på samma sätt ner tempot då det till exempel är något sorgligt som sker (Fox, 2001).

5.3.1 Boksamtal – en beprövad metod

I följande avsnitt vill jag kort presentera ett sätt att arbeta med skönlitteratur i skolan. Detta stycke bygger på Aidan Chambers bok ”böcker inom oss – om boksamtal” (1993).

Chambers (1993) är en författare som nått stora framgångar genom att förespråka och lära ut metoder för boksamtal. Boksamtalet är utformat efter att ha funderat på vad som lockar till läsning och vad som skapar läslust. Han gick tillbaka till sig själv och kom fram till några punkter som han tyckte återkom då man pratade om läsning och vad som var viktigt:

1. Vi påverkas av vad för oss själva betydelsefulla personer sagt om böcker de läst
2. Vi påverkas av att prata om de böcker vi själva läst och tyckt något om

(Chambers, 1993. s. 16)

Ur detta kom idén om boksamtal till, det var ju uppenbarligen i samtalen som lust och nyfikenhet väcktes.

När man håller ett boksamtal är det framför allt tre ingredienser som bör ingå; utbyta entusiasm, utbyta frågetecken (svårigheter) samt utbyta kopplingar (upptäckta mönster). Dessa tre grundpelare är A och O i arbetet med att väcka en läslust och en nyfikenhet.

Då man utbyter entusiasmer så pratar man om vad man gillade (främst) men också vad man inte gillade, man rekommenderar boken genom att tala om vad man fastnade för och varför den var så bra. Har man läst den båda två så diskuterar man gärna olika delar som man föll för och man pratar om varför det på ett visst sätt vid en viss punkt osv.

Att prata om det som man inte förstod bottnar ofta i att man inte gillade det man inte förstod och man vill ha klarhet i det. Det är i denna del av samtalet som bokens mening kommer fram och antingen så enas man om en handling eller så är man oense. Det handlar helt enkelt om var de olika individerna befinner sig just nu i livet och vilka behov man har vid den tidpunkten. Det är oerhört viktigt att komma ihåg att alla texter och böcker kan tolkas på tjugofem olika sätt i en klass med tjugofem elever!

När man utbyter kopplingar handlar det om att skapa reda i ett kaos. Människan har ett behov av att hitta mönster och sammanhang i sin verklighet och det kan man erövra genom att diskutera olika sätt att se på en och samma händelse men också att jämföra strukturer och mönster i stilistiskt olika berättelser.

När man ska ha ett boksamtal är det bra att ha en viss struktur för att göra samtalet så meningsfullt som möjligt. Till att börja med är ett öppet klimat oerhört viktigt. Allt som eleverna uttrycker är meningsfullt. Barn uttrycker sig ofta kort och med enkla korta meningar, därför är det av ännu större betydelse att man lyssnar koncentrerat på eleven. Blir man otålig och tappar koncentrationen missar man ofta de riktiga guldkornen. Tappar man koncentrationen så märker eleverna snabbt det och då spelar det ingen roll hur mycket du försöker få fram för att få en åsikt, barn är smarta och spelar med och ger dig bara de svar de tror att du som lärare förväntar dig. För att förhindra detta måste man alltså vara aktiv och de inledande frågorna bör vara av "jag-undrar"- karaktär. Man får dock inte glömma att verkligen visa sitt intresse och vara i samtalet med alla sina sinnen. Det är viktigt att läraren snarare intar en passiv roll och summerar vad eleverna sagt och sedan lägger fram sina åsikter. Det är då man kan säga att läraren varit uppriktigt intresserad av vad eleverna tycker. Ett "jag-undrar"-samtal visar också att man är intresserad och det är en bra öppning då det snarare blir direkt inriktat på ett samtal och inte ett förhör. För att fortsätta samtalet går man vidare med "vad handlar det om..." Då ger man utrymme för elevens egna tankar och man får inte ifrågasätta såsom vad tror du det betyder osv. Då låser man barnet och faktum är att meningen med någonting kanske går upp för en först då man samtalar och diskuterar runt omkring ämnet. Märker man vid något tillfälle att det tar stopp, att eleven inte har något mer att tillägga får man inte tvinga fram några svar, då är det bättre att acceptera att vissa frågor får förbli obesvarade. Då man använder sig av "jag-undrar"-samtal måste dessa samtal hela tiden hållas levande. Det gör man på ett enkelt sätt genom att låta samtalen få finnas i de vardagliga diskussionerna mellan lärare och elever, elever och elever, elever och elever, i klassrummet och utanför. Dessa samtal får inte ses som en isolerad del som endast genomförs under tidsbegränsning under lektionstid.

När man sedan arbetar vidare är det viktigt att få veta hur eleven vet något. Frågan får dock aldrig ställas rakt ut men det ska vara syftet med samtalet. På så sätt kan man få eleven att hela tiden återvända till sin text och till slut medvetandegöra sitt vetande. Det övergripande syftet för alla boksamtal är att skapa ett medvetande hos eleven om vad han/hon gillade, inte gillade, vilka frågetecken som dök upp samt vilka återkommande mönster det fanns.

Alla boksamtal ska kännetecknas av tre punkter som ska gå som en röd tråd genom allt: Samtalen och klimatet ska präglas av:

1. Respekt
2. Ödmjukhet
3. Ärlighet

Den balans man uppnår mellan individ och grupp i boksamtalen kan ses som en metafor för det sant och jämlika och demokratiska samhället (Chambers, 1993. s. 55)

Boksamtal förespråkas av fler än Chambers bland annat av författarna Wingård (1994) som har utvecklat en metod för att lära barnen välja ”rätt” bok. De går igenom allt från omslag, till titel till innehåll och har klara tydliga syften med varje fråga.

5.3.2 Listiga Räven-projektet

I följande stycke har jag valt att utgå från de två böcker som skrivits om Listiga Räven-projektet. Om ingen annan källa utsatts är det uteslutande information från dessa två böcker som behandlas.

Listiga räven-projektet är ett projekt som startade i Rinkeby, Stockholm av de två lärarna Birgitta Alleklev och Ingrid Olsson samt barnbibliotekarien Lisbeth Lindvall. Projektet startades då man fick statistik presenterad för sig att 57% av de elever som gick ut årskurs nio inte var godkända i de tre kärnämnen matematik, svenska eller engelska.

Allting måste ju börja någonstans och dessa eldsjälur valde att lägga krutet på att lära eleverna från förskoleklass upp till femman, svenska. I en mångkulturell skola kan det vara svårt nog att nå fram till en elev men Alleklev och Olsson bestämde sig för att med hjälp av Lindvall ge dessa olika elever åtminstone en gemensam kulturell plattform att stå på, något som kunde ge dem gemensamma referensramar.

Vidare bestämde man sig för vilka mål man skulle sätta upp och hur man skulle nå dem. Genom bokprat, sagostunder på biblioteket, möten med författare, andra kulturella evenemang såsom teater, dans, film osv. har man försökt att vidga synen på kultur och ta in böckerna man läst med så många sinnen som möjligt. Man har medvetet valt ut några författare och böcker som man tycker att eleverna ska arbeta med och sedan har man verkligen gått på djupet med de böckerna, barnen har inte bara fått läsa dem utan även dramatiserat dem, gjort utställningar och recenserat dem.

Utgångspunkten för denna pedagogik har varit den Nya Zeeländska metoden där den pedagogiska tyngdpunkten formuleras enligt följande:

- Lustbetonad undervisning skapar energi
- Lustbetonad undervisning gör att eleverna mår bra

- Eleverna mår bra när deras arbeten uppskattas av lärare, kamrater och föräldrar
- Självförtroendet ökar när läraren hela tiden anpassar undervisningen till den inlärningsnivå där barnet befinner sig
- Läraren känner varje elev väl och ser till att ha mängder av lämpligt undervisningsmaterial tillgängligt

(Alleklev & Lindvall, s.12, 2000)

I och med detta synsätt så sätter läraren stor tilltro till barnet vilket verkar positivt på eleverna då de tidigt lär sig att ta ansvar för sin egen inläring, vilket stämmer väl överens med vad läroplanen säger om att eleven skall: ”ta ett personligt ansvar för sina studier och sin arbetsmiljö” (Alleklev & Lindvall, 2000; Lpo 94). Genom att arbeta på detta sätt uppfyller lärarna även riktlinjerna för alla som arbetar i skolan genom att ”främja elevernas förmåga och vilja att ta ansvar och inflytande över den sociala, kulturella och fysiska skolmiljön” (Lpo 94).

En av de viktigaste aspekterna då lärarna arbetade med detta projekt var att göra det kontinuerligt samt att ge det tid. Således arbetade de med arbetet i projektform och man hade anpassat arbetet efter de olika årskurserna. Genomgående återberättades berättelserna, de använde bara skönlitterära böcker och facklitteratur (med undantag för matematikboken) och eleverna fick ofta återberätta, man skrev på svarta tavlan och blädderblock, dramatiserade och problematiserade. Lärare och elever arbetade även mellan klasserna vilket gav eleverna förtroende att hjälpa de yngre att t.ex. läsa högt för dem och sedan ritade man tillsammans och den som hade blivit läst för fick återberätta berättelsen.

I projektet arbetade man helt utan läroböcker och istället hade lärarna tagit fram egna arbetsblad som stämde överens med det barnen arbetade med just då. Vartefter barnen blev äldre och duktigare utmanade de dem mer och mer, de fick till exempel välja ut en person i en text och skriva en egen faktatext om t.ex. Gustav Vasa i jagform. På detta sätt tränades deras färdigheter hela tiden och eleverna lärde sig på så sätt gå in i andra roller och ta ett nytt perspektiv, vilket har betydelse för värdegrundsarbetet.

Efter projektets slut jämfördes de elever som hade genomgått projektet med övriga landets elever i samma ålder. I denna undersökning konstaterades att de elever som genom gått projektet hade kommit längre i sin läsutveckling än elever som arbetade traditionellt med läsundervisningen. Anledningen till det tros bl.a. ha varit att de arbetade efter samma struktur hela tiden och med individuella utvecklingsplaner, vilket antagligen hjälpt till att utjämna de skillnader som fanns i språkutvecklingen då man satte igång.

Slutligen hävdar Alleklev och Lindvall att om det inte vore för deras egna engagemang i skönlitteraturen, både för barn och vuxna, så hade inte ett sådant här projekt kunnat genomföras. Att ha ett personligt förhållande till litteraturen gör att man kan samtala med eleven *om* tankar som dyker upp medan man läser och inte *till* eleven. Lärare och elev framstår som jämlikar och det gör att eleven i sin tur kan känna sig trygg och få bekräftelse och sist men inte minst, man har roligt tillsammans då det finns ett gemensamt intresse att sluta sig runt.

5.4 Vad ska vi läsa?

Att välja bok är både politiskt och pedagogiskt laddat och vad man ska läsa har alltid varit i förändring beroende på vilka vindar som blåser. För 25-30 år sedan ansåg man till exempel att det inte spelade någon roll vad barnen läste, huvudsaken var *att* de läste (Amborn & Hansson,

1998; Norberg, 2003). Diskussionen har sedan svängt och numer diskuterar man i skolorna vad som är bra och vad som är dåligt att läsa (Amborn & Hansson, 1998) Bloom (2000) som är mycket tongivande i dessa diskussioner, förespråkar framförallt vikten av att eleverna ska läsa meningsfull litteratur. Frågan om för vem litteraturen ska vara meningsfull kvarstår dock, huvudsaken är och måste alltid vara, menar bland andra Chambers (1993). att litteraturen är meningsfull för eleven (Chambers, 1993, Allard, Rudqvist & Sundblad, 2001, Frost 2002). Bloom säger vidare att man läser bäst när litteraturen blir en egen slags skolning som man ägnar sig åt på egen hand. Debatten om bra och dålig litteratur skulle kunna botten i att vi är rädda för att eleven ska läsa något som inte är bra för honom eller henne, något som hämmar dem, eller skrämmer dem (Norberg, 2003,). Detta understryker även läkaren David Eberhardt och han problematiserar frågan genom att säga att vi idag skyddar våra elever och barn i alldeles för stor utsträckning, de måste få känna på livet på egen hand och lära sig vad som är rätt och fel på så sätt (www.svd.se).

Det finns egentligen inga mallar för vad man ska läsa. Visserligen finns det, enligt forskning bra och dålig litteratur, men det viktiga i det allra tidigaste skedet är dock att läsa. Läsa på mjölkpaketet, en sagobok, skyltar, allt du kan komma över (Fox, 2001). Enligt "whole Language"- metoden är det genom detta experimenterande som eleverna/barnen finner mönster och lär sig knäcka koden för att kunna läsa (Frost, 2002). Det absolut viktigaste att bära med sig är att det inte finns någon text med en förutbestämd mening, man erfar helt enkelt situationen beroende på vilken bakgrund och vilka tankar och föreställningar man har med sig innan, därför är det viktigt att urvalet är brett så att många olika individer har möjlighet att uppleva lika många olika saker (Brodow & Rininsland, 2005, Marton & Booth, 1997, Chambers 1993). Fox (2001) beskriver i sin bok "Läsa högt" att man till och med kan läsa kurslitteratur för sitt lilla barn, det är nämligen inte innehållet som spelar roll i det stadiet, utan snarare att få höra en röst berätta något. Om man ändå är osäker på om en bok är bra eller dålig, är det en utmärkt idé att läsa den högt, för sig själv eller någon annan. Är det en dålig bok märker man det snabbt; det går kanske ryckigt att läsa den, man måste läsa om vissa meningar flera gånger för att förstå innebörden av det lästa, den är inte medryckande och det tar lång tid att komma in i boken. En bra bok i sin tur, ska både berätta en historia och leka med språket. På så sätt blir barnens intellekt utmanat på allra bästa möjliga sätt (Fox, 2001).

Vad man ska läsa beror också på syftet. Ska man läsa en godnattsaga så är det en viss typ av böcker som är mer lämplig, kanske böcker med lite lugnare tempo, inte för otäckt och gärna något igenkännande. Sagor kan användas som utgångspunkt då man arbetar med värdegrundsfrågor, vilka är ett oerhört viktigt inslag i dagens skola. Att använda sig av sagor i denna form av undervisning ger barnen konkreta orsak- och verkan-upplysningar vilka de kan använda sig av senare i livet då livet praktiskt taget knackar på dörren (Fox, 2001). Vi får dock inte glömma att alla barn oavsett ålder har olika uppfattningar om vad som gör en bra bok bra. Även om man som lärare kan ringa in ganska bra vad en elev skulle anse vara en bra bok så är det ändå eleven själv som bestämmer i det sista skedet om han/hon gillade boken eller inte (Chambers, 1993).

När man väljer bok kan det till en början vara en bra utgångspunkt att se till barnets intressen. Att ställa sig frågan *Vad skulle detta barnet gilla?* skapar en god grund (Fox, 2001, Alleklev & Lindvall, 2000). Att ta sig tid för att se vad eleven läst innan eller fått läst för sig innan skapar också en större möjlighet läraren att hitta rätt bok (Chambers, 1993). Att identifiera sig med en person eller figur i en bok har ofta en avgörande betydelse för hur man kommer att uppfatta boken, varför det är viktigt att utgå från eleven själv då man lotsar dem i böckernas djungel (Fox, 2001). Eleverna behöver naturligtvis guidning i sina val och när de ber lärarna

om hjälp är det av allra största vikt att de är uppriktiga mot eleven. Vet man inte om boken är bra, måste man tala om det av samma anledning som man måste tala om att man tycker en bok är dålig i ett inledande skede (Wingård, 1994). Om inte samtal och frågor hjälper och eleven fortfarande står där villrådigt kan det vara idé att utmana med att låta eleven se en film han/hon vill se och sedan låta eleven läsa boken och göra jämförelser.

Fox (2001) menar att man inte ska vara för fixerad vid att hitta "rätt" bok. Hon berättar om en bokhandlare hon känner som är bekymrad över vilka böcker vissa föräldrar väljer, vissa böcker är helt enkelt inte lämpade för ett litet barn, trots att det är skrivet för barn. Kontentan av det blir således att man ska välja det som intresserar barnet, aldrig något annat, åtminstone i så tidig ålder.

Det finns inget konkret svar på frågan om vad en bra eller dålig bok är, en bra bok är en bok som fångar barnet, punkt. De allra yngsta barnen gillar pekböcker och böcker med mycket bilder, böcker där man får lyfta på flikar och stoppa in fingrar i olika hål. De gillar rim-böcker. En bra bok ska beröra oss, den ska inte gå att lägga bakom sig med ett "jaha, och sen då"? Den ska verkligen ha haft inverkan på oss, "möblerat om i huvudet på oss" som Fox (2001) uttrycker det. Boken ska beröra oss i hjärtat och då spelar det egentligen ingen roll om det är så kallad "skräplitteratur" eller en klassiker. En bok som berör, berör oftast eftersom den har någon anknytning till en själv, ens egen upplevelsevärld eller till ens önskningar och behov (Fox, 2001) Dessutom sa Maria Gripe att vi inte behöver bekymra oss vad vi ska läsa, böckerna söker upp sina läsare själva, (Amborn & Hansson, 1998) och är det på det sättet, så innebär det att det inte finns några mer eller mindre bra böcker, alla böcker är skrivna till någon.

5.5 Miljö

Avslutningsvis vill jag här belysa vikten av att ha en inspirerande miljö för att litteraturläsningen ska bli ännu mer attraktiv:

Det är viktigt att i klassrummet ha en miljö som stimulerar till läsning. Att ha bokhyllor fyllda med alla sorters böcker, bokbord, bilder och texter på väggarna, stimulerar eleverna och lockar dem till att vilja läsa. Vill man göra böckerna ännu mer attraktiva kan man arrangera dem så att framsidan syns, då blir det en bok och inte bara en bokrygg. Vissa böcker bör det dessutom finnas flera upplagor av, på så sätt undviker man att man alltid måste vänta på att få en bok, vilket kan få vem som helst att tappa sugen. Att dessutom ha tillgång till datorer och gemensamma mindre utrymmen gynnar inläringen (Alleklef & Lindvall, 2003; Lindö, 2002). Vidare bör bord och stolar vara placerade så att eleverna kan samtala med varandra och på så sätt inbjuda till spontana samtal om till exempel läsning (Lindö, 2002).

Miljön handlar inte bara om det yttre, vad vi ser, en bra miljö handlar också om att ha en tillåtande miljö, en trygg miljö, en lugn miljö. För att undvika en stressande miljö kan det vara en god idé att låta klassrummet vara en plats där man är beredd att ibland frånga vissa klassiska regler, som att man alltid måste gå ut på rasten t.ex. Om man låter barnen få sitta kvar och arbeta tills de är färdiga, eller bestämmer sig för att strunta i att ha matematik en dag för att svenskan går så bra, så är det okej (Alleklef & Lindvall, 2003, Wåhlin, 1988). Lindö (2002) trycker också på det faktum att elev och lärare bör ha en gemensam pedagogisk grundsyn. Man kan ha olika vägar för att nå målet men om eleverna gång på gång tvingas anpassa sig till olika förhållningssätt, blir de frustrerade.

Fox menar vidare att det inte alls är en tokig idé att ha en speciell plats för läsandet, Gärna en speciell stol, ett avskilt hörn i soffan, en liten vrå i klassrummet. Att ha en speciell plats avsedd för läsning kan enligt Fox (2001) bidra till att eleverna känner sig trygga på den speciella platsen. Förhoppningsvis kopplas sedan läsningen ihop med den trygga känslan (fox, 2001).

5.6 Sammanfattning

Gemensamt för sättet att se på läsning är att det är bokstäver som ska fogas samman till ord som ska få en innebörd för den som läser det. Hur man ska nå denna kunskap skiljer sig dock. Det finns framförallt två traditioner man lyfter fram här: "whole language" och "phonics" (Frost, 2002) Det som skiljer dessa två traditioner åt är främst synen på hur kunskap erövrar. "Whole language" bygger på en holistisk människosyn och företrädarna menar att kunskap skapas genom iakttagelser av fenomen och gallstudier där forskarens intuition spelar stor roll. Således baserar man sin undervisning på vad man genom erfarenhet funnit vara den bäst lämpade metoden. "Phonics" bygger på forskningsresultat i större utsträckning; en teori anses giltig först då flera olika undersökningar och experiment ger samma resultat. Detta innebär att man anser att nybörjarundervisningen bör bygga på att eleverna tillägnar sig en grundläggande språklig bas som de sedan kan utveckla sin läsning ifrån (Frost, 2002).

Man bör läsa för att finna visdom, skapa sig en identitet, förbereda oss för förändringar i livet och för att kunna inta andra perspektiv (Alleklef & Lindvall, 2000; Amborn & Hansson, 1998; Bloom, 2000; Norberg 1998) Kursplanen belyser att man "...i dialog med andra kan uttrycka tankar och känslor...samt stimuleras till att reflektera och värdera" (Lpo 94) Detta kan uppnås genom att läsa skönlitteratur och samtala om dem (Chambers, 1993). Genom att läsa mycket och ofta gynnas också uppbyggandet av ordförrådet, att kunna använda sig av synonymer och därmed få ett mer nyanserat språkbruk och också förstå andra bättre (Alleklef & Lindvall, 2000; Amborn & Hansson, 1998; Fox, 2001).

Att tillägna sig läsandet är en svår och komplex uppgift vilken kräver att man som lärare är medveten om de lästraditioner som finns och att man är beredd att plocka det bästa från varje tradition (Frost, 2002). Som lärare bör man dessutom vara medveten om varför man väljer ett visst innehåll och sedan strukturera detta innehåll utifrån barnen erfarenhetsvärld (Lindö, 2002) Lindö (2002) betonar vidare att det är utifrån barnets erfarenhetsvärld som man kan välja en för barnet intressant bok. När boken väl är funnen måste eleven få ta plats som kritiker, skapare, publik etc (Alleklef & Lindvall, 2000, Chambers, 1993; Lindö, 2002). Läsningen måste ses som något lustfyllt och kravlöst (Norberg, 2003).

I undervisningen är det viktigt att man behandlar boken på olika sätt. Bloom (2000) menar att vi ska läsa mänskligt och med alla våra sinnen. Detta gör man då man låter andra medier finnas med i undervisningen. Lärarna bör låta eleverna dramatisera och se på film och teater, lysna på högläsning, teckna och fantisera för att så många sinnen som möjligt ska stimuleras (Alleklef & Lindvall, 2000; Fox, 2001; Norberg 2003).

Innan man ger eleverna en bok är det viktigt att kontrollera att det finns en förförståelse runt det som ska läsas. Denna förförståelse är grunden för att eleven ska kunna ta till sig innehållet (Allard, Rudqvist, Sundblad, 2001; Chambers, 1993; Lundberg, 2006). Förförståelse innebär att man tillsammans med eleverna problematiserar och presenterar boken på ett attraktivt sätt (Allard, Rudqvist, Sundblad, 2001).

Två metoder som har prövats och visat på lyckade resultat är Listiga Råven-projektet som bygger på att helt och hållet ta bort läroböcker och bara basera undervisningen på skönlitteratur och facklitteratur med egetproducerat material. Genom att problematisera och arbeta med samma texter gång på gång, låta eleverna återberätta och uttrycka sig med olika sinnen har man lyckats höja svenskresultaten för dessa elever avsevärt (Alleklef & Lindvall, 2000). Den andra metoden är utarbetad av Aidan Chambers och bygger på att man pratar om alla böcker eleverna läser. Genom att problematisera svårigheter i böckerna, moraliska dilemman samt självklara bitar lämnas utrymme för alla enskilda tolkningar och läsningen kan nå nya dimensioner och därmed fördjupas. Även här pekar resultaten på att eleverna blivit mer intresserade av att läsa (Chambers, 1993).

Vad man ska läsa beror på syftet med läsningen. Olika böcker lämpar sig för olika ändamål (Fox, 2001). Då man ska välja bok är det absolut bästa att utgå från vad eleven tycker om, dess erfarenhetsvärld (Alleklef & Lindvall, 2000; Fox, 2001). Den valda boken ska beröra läsaren och den ska ge läsaren något att fundera över, ger den dessa saker spelar det egentligen ingen roll om det är en "klassiker" eller om det är "Skräplitteratur" (Amborn & Hansson, 1998; Fox, 2001)

6 RESULTAT

Resultatet är baserat på de svar jag fick då jag intervjuade två lärare och åtta elever i åldern 9-10 år angående läsning. Mitt huvudsyfte med att genomföra intervjuerna var att jag ville veta om lärarnas syn gick hand i hand med barnens syn om praktisk läsning. Utifrån detta har jag lagt upp resultaten utifrån de huvudfrågor som anges i syftet och därmed genomsyrar varje del i mitt arbete. Jag specificerar inte fråga för fråga i mitt resultat utan lyfter fram de svar som jag anser vara relevanta för respektive rubrik.

6.1 Varför ska man läsa?

Till att börja med ville jag veta om elever och lärare såg på läsning på samma sätt, om läsningens syfte finns klart för barnen. Generellt kan man säga att läsningen ansågs vara extremt viktig då lärarna fick berätta varför de tyckte läsningen var en så viktig del av skolan; de trycker på saker som socialt samspel och läs- och skrivutveckling samt förmåga att ta in information från samhället. Båda lärarna tycker att det är viktigt att man läser mycket, både hemma och i skolan. Det är intressant att se hur den ena läraren ser läsning i skolan som en träning i socialt samspel.

Barnen tycker att det är viktigt att läsa just för att man lär sig läsa. Flera av barnen understryker att man lär sig stava ord och det är bra att kunna i framtiden. De kan dock inte tala om för mig varför det skulle vara viktigt att kunna läsa i framtiden. En pojke tycker att det är viktigt att lära sig läsa för att läsa skyltar och information. Två pojkar, båda 9 år, tycker inte att det är särskilt viktigt att läsa alls, i alla fall inte för dem:

”inte för mig. Jag tycker inte det är roligt. För andra kanske det är viktigt för dom lär sig läsa”

”nej inte så mycket, jag tycker det är bättre att leka med kompisar för då får man liksom ehmm roligt och det är det som är så bra”

Dessa två pojkar var under intervjun inte särskilt välvilliga till läsning överhuvudtaget. Det är tydligt att pojke nummer två inte kan se det roliga i att läsa liksom pojke nummer ett inte kan se nyttan med att läsa för sin egen skull.

Då jag intervjuade barnen undrade jag också om de tyckte det var kul att läsa. Alla barn, förutom en pojke, tycker det är kul att läsa. Pojken, nio år, som inte tyckte det var kul tycker inte att det är kul helt enkelt för att:

”för att... Det är ett skolarbete”

Pojken i fråga har en negativ bild i skolan och då han antagligen inte kommer från en familj med stark lästradition förknippar han läsningen med skolan och det blir alltså tråkigt.

Övriga elever tyckte som sagt att det var kul men det är inte så många som kan redogöra för varför det är kul. Flera av barnen verkar tycka att det är kul för att man lär sig, detta förstod jag då jag i princip fick samma svar som jag fick då jag frågade om det var viktigt att kunna läsa.

Om barnen har en stark lästradition hemma så märks det i svaret. En flicka, nio år, säger så här om varför det är kul med läsning:

”det är kul för att asså, hela min familj läser och därför är det kul med släkt o som min pappa läser jättemycket och då är det konstigt; då blir det liksom konstigt om jag inte läser sådär och så har jag böcker som jag fått ända sen jag var liten och sådär som jag läser väldigt mycket. Jag älskar att läsa!! Jag vet inte varför, jag bara gillar det. Ibland sitter jag uppe på natten och läser fast jag inte får...”

Denna flicka var oerhört engagerad i sin läsning under hela intervjun och kunde tydligt redogöra för sin relation. Hon poängterade att man läste hemma och den positiva synen som verkade genomsyra hemmiljön angående läsning hade först över på henne.

Då läsning har framställts som något viktigt av lärarna tolkar jag det som att man ska läsa därför att det är viktigt. På frågan om de kunde märka om deras elever tyckte läsningen var viktig, tyckte de båda att det var lätt att upptäcka:

”Man märker det ganska så lätt tycker jag om man har en läsestund i klassrummet och hur pass mycket de sjunker in i boken och läsandet därför att det märks om de inte sjunker in, dom kanske är väl medvetna om hur det ska se ut, det yttre då, dom ska sitta vid sin plats och de ska ha en bok framme men dom är inte insjunkna i texten. ...de har inte hittat den där boken som de verkligen vill läsa, de vill inte läsa alls. ... de vill gärna gå och dricka vatten och göra annat för dom är rastlösa redan...”

”... de lånar ju otroligt mycket böcker, såna här bokslukare...”

Svaren visar tydligt att man vet hur man kan upptäcka om en elev är intresserad och likaså om en elev inte är intresserad. Genom att lärarna är medvetna om detta så kan de också fånga upp de elever som inte är lika intresserade och hjälpa dem att hitta en bok som passar dem.

6.2 Hur ska man läsa?

När man valt en bok och beslutat sig för att man ska läsa den, finns det flera olika sätt att läsa på. De intervjuade lärarna menar att det inte finns någon universalmetod för hur man ska läsa med sina elever, men på skolan finns det en sorts läslära och den anammar man oftast. Om man däremot fick välja hur man skulle önska att läsundervisningen såg ut i skolan handlar främst förslagen om att ha tid för varje elev, låta den läsa en egenvald bok samt att det skulle finnas tid för att verkligen sitta ner och prata med eleven om var denne befinner sig i din läsutveckling.

”... vi har ju haft den här läsläran på skolan med Ola, Elsa och Leo och den är ju kanske lite föråldrad men det som är käckt med den är att den finns i olika nivåer, så alla kan ju läsa även om man inte är någon duktig läsare och de riktigt duktiga får också nånting som är matnyttigt. ...Nej, men det viktiga tycker jag är att man kan hålla nyfikenheten och lusten levande. Känna att åhhh, nu ska vi läsa, det är roligt, det är härligt tycker jag. Men sen tror jag inte på en allena salgörande metod utan att det är, att lärarna och barnen känner att det funkar dom emellan så blir det stimulerande va”

”Mor ror. ... Ja asså nånstans, det måste ju ändå grunda sig i att det kommer ett självmant intresse från eleverna, att det är dom själva som verkligen vill och att min uppgift som lärare bara är att lotsa dom kanske i valet av böcker, att de väljer rätt svårighetsgrad. Att de verkligen kan få välja helt efter eget intresse så att säga, böcker, därför att i skolan idag har man ju ofta såna här klassuppsättningar med en läsebok som man läser gemensamt och det är mycket en praktisk fråga också, att man som pedagog måste ha några verktyg för att liksom kunna se hur det går för dom och det är viktigt, särskilt i de små skolåren då att man vet. ...Det är varierat, det kanske inte bara ska vara skönlitteratur utan att det ska finnas blandat efter intresse och utefter vad de arbetar med si skolan. Ehhh, ja, men det känns i alla fall som en utopi för mig.

Båda lärarna beskriver vikten av det ska finnas ett intresse hos eleven för den text man valt att läsa. Läsningen ska vara något som väcker nyfikenhet och lust. I utopibeskrivningen lyfter lärare nummer två fram just detta, han menar att dagens läseböcker kanske är lite tråkiga men att man inte hinner med att se till att alla elever får den undervisning de behöver annars.

Lärarna jobbar själva aktivt för att inspirera sina elever till läsning. Båda lärarna nämner bokprat och högläsning som inkörsportar och inspirationskällor till elevernas läsning:

”ehh, jag kan göra det genom att jag har bokprat eller genom att K har bokprat, hon är den andra bibliotekarien då, mycket duktigare än jag, eller att man bjuder in andra liksom bibliotekarier till bokprat och det är när man har dem där som man har svårt att bestämma sig liksom och jag hittar ingen bok liksom, de behöver höra bokprat i såna fall” (lärare 1)

Högläsning är ett sätt som används av de båda lärarna och som de gillar båda två. De tycker att det ger lugn och ro i klassrummet och att det är något som man i klassen gemensamt kan samlas runt. Högläsningen kan också användas som ett verktyg för att väcka en läslust hos eleverna samt väcka en nyfikenhet för läsandets konst. Högläsningen kan också användas i syftet att eleverna ska få tillfälle att möta flera olika genrer, även såna genrer de kanske (tror) att de inte gillar.

”det gör jag faktiskt [läser högt] för att försöka få igång dom själva, väcka ett intresse och det kan vara ett intresse i allmänhet liksom med en spännande berättelse, de kanske fastnar för just den boken jag läser. Det kan vara för att de ska få höra olika typer av berättelser [...]ja det är också en koncentrationsövning att lyssna på en berättelse att ta in den vägen. [...] jag gör det också för att lugna gruppen om det är nånting, om de är trötta och oroliga då är det väldigt effektivt”

”ja det är ju många syften [om varför hon läser högt] högläsning är underbart alltid tycker jag! Väcka läslust, ibland läser man ju inte färdigt boken, man bara läser nåt litet för att de [eleverna] ska bli läskade men ofta har man ju en kapitelbok också för det är så härligt. Och man får en upplevelse tillsammans med barnen”

Högläsningen lyfts här fram av lärarna som något verkligt positivt och de ha klara syften med sina högläsningstunder.

Nästan alla barnen verkar ha fått böcker lästa för sig hemma och de gillar det allihop när läraren läser högt för dem (förutom en elev som inte tycker det spelar någon roll). Barnen tar upp en rad fördelar med högläsningen men de flesta barnen tar upp att det blir lugnt när läraren läser och det är skönt att lyssna för då slipper man läsa själv och man kan sitta och rita lite samtidigt. Ett par elever tar upp faktumet att det faktiskt inspirerar dem till att leta efter liknande böcker senare. En pojke, 10 år, tar upp att det faktiskt är kul att få höra en bok läsas högt för att läraren läser så snabbt.

”det är roligt för att man får lyssna vad som händer i boken och för att F läser snabbt och det är så roligt”

Pojken som sa detta har verkligen fastnat för högläsning och han lyfter fram att handlingen snabbt går framåt, vilket kan vara viktigt då läsningen ännu inte är helt automatiserad.

Helt klart är att om man inte gillar boken som läses högt, då blir högläsningstunden en tråkig stund.

”ja jag gillar inte den boken.[...]annars är det bra att man slipper läsa den själv och sådär” (pojke 10 år)

”Ja men jag gillar inte den boken. [om läsning är kul annars]det är ganska...jo men det är bra...” (flicka 9 år)

Dessa svar visar att om inte eleven kan relatera till boken så upplevs den som tråkig.

En av pojkarna (10 år) i intervjun problematiserar högläsningen utifrån sitt eget perspektiv. Han berättar att han gillar att läsa högt och han gör det ofta i klassrummet när tillfälle bjuds.

” fast det är svårare att läsa högt än att läsa tyst för sig själv. Det är för att man läser högt och så är det en massa som ska höra på och då blir det lite jobbigare att veta hur man ska säga, om man ska läsa fort eller sakta eller hur man ska göra det. Eller man får inte göra som man vill riktigt, när man läser tyst får man ju, läser man ju bara vanligt. Så vet man ju inte om man läser bara vanligt eller om man läser tyst så alla frågar vad man säger och så. Då blir det lite jobbigt”

Denna pojke hade kommit ganska långt i sin läsutveckling då han kunde problematisera och jämföra olika sätt att läsa. Han har förstått vad som är viktigt när man läser högt för att fånga lyssnaren vilket är av stor vikt i den vidare utvecklingen.

6.3 Vad ska man läsa?

De två lärarna har en ganska öppen inställning till vad eleverna ska läsa och inte:

”... Huvudsaken är att de känner lust för att läsa.” (lärare 2)

Enda gången man bör fundera över innehållet i en bok är när det är något oetiskt:

”...Men annars, innehållsmässigt om det skulle vara nånting oetiskt eller så” (lärare 1)

Här pratar man återigen om att läsningen ska vara lustfylld och rolig och man har en öppen inställning till att olika böcker kan vara bra för olika individer. Enda gången man bör fundera en gång till på huruvida boken är lämplig eller ej är då den är oetisk och inte stämmer överens med värdegrunden.

Under intervjuerna diskuterade vi ”bra” och ”dålig” litteratur, och vad de respektive genrererna i så fall skulle kännetecknas av. Båda lärarna är överens om att eleverna kan läsa nästan vad de vill så länge de läser. En av de båda lärarna talar om att de gärna får läsa serietidningar om de så vill, det handlar egentligen bara om vad skolan tycker och vad värdegrunden säger. Det kan dock vara svårt att veta hur mycket eleven verkligen läser om man kan hänga med i serien bara genom att titta på bilderna.

”Ja men det beror på innehållet därför att, dels vad jag själv tycker men också vad skolan tycker för det kan vara liksom som att värdegrunden att det inte ska vara våld förekommande och om det då är en serietidning med mycket våld då hade jag reagerat i såna fall så där hade jag kunnat föreslå att de skulle välja en annan serie, det finns ju många serier som inte har våld i såna fall. ...men sen beror det väldigt mycket på serien i sig, om det är så att man kan följa handlingen kanske helt utan texten då är det väldigt svårt att veta hur mycket de egentligen läser, det är mycket lättare om det är en bok för då kan man liksom kolla med dem och prata om den och få veta hur mycket de förstått och så där. Så i längden är det svårt med serier, men emellanåt, visst, det kan vara okej.” (lärare 1)

Detta förhållningssätt till serier är mycket diplomatiskt och läraren tar stöd i sitt resonemang i vad den lokala kursplanen trycker på vad det beträffar värdegrunden.

Barnen läser väldigt varierat, allt från Sune-böcker till serier till Sagan om ringen till fotbollsböcker och dagstidningar (sporten). De upplever att de får läsa precis vad de vill i skolan och att det är bra. I klassrummet har eleverna en bokhylla med böcker som byts ut kontinuerligt och den är uppskattad.

"Ehm... Det är när vi fått nya böcker och sådär, då vill jag gärna kolla vad det är och sådär"
(pojke 9 år)

Denna pojke hade flera gånger under intervjun uttryckt sitt missnöje med att läsa men denna hylla lockade honom ändå. Detta visar att genom att presentera böckerna på ett spännande sätt och göra det till en grej kan man väcka intresse hos den mest ointresserade.

Ibland kan det ändå vara svårt att veta vad man ska ge en elev för bok att läsa och lärarna upplever med vissa elever att de gjort allt för att han/hon ska få läslust och självmant välja böcker:

"... Ibland vet jag inte. Även om man har tagit till alla sina knep som man kan kommer man inte fram ändå men jag vet inte vad man ska göra med såna. Det är väldigt tråkigt om man misslyckas. Men det händer" (lärare 2)

Läraren anser att det kanske inte går att väcka en lust att läsa hos alla och det får man också acceptera.

Då eleverna fick frågan om vad de skulle vilja läsa om de fick välja helt själva blev svaren många och mer eller mindre uttömmande men de faktorer som är återkommande är:

- Spänning
- Roliga böcker
- Äventyr
- Böcker man kan känna igen sig i
- Böcker som man lär sig saker i (faktaböcker)

I mina intervjuer har jag även med eleverna diskuterat "bra" och "dålig" litteratur, vad det är och om det finns "bra" och "dålig" litteratur. Eleverna kunde direkt säga vad som var en bra och dålig bok. Eleverna grundar sina reflektioner om bra eller dåliga böcker utifrån sina egna intressen vilket innebär att gillar man sport så läser man gärna sportböcker.

"jag gillar fotbollsböcker. Med mycket blåvitt i! För det är mitt favoritlag" (pojke 10 år)

När jag pratade med lärarna fick jag intrycket av att man inte gärna vill klassificera "bra" och "dålig" litteratur, men man har ändå klara uppfattningar om respektive tillhörighet. Båda lärarna menar att den dåliga litteraturen inte ska uteslutas, det viktiga är trots allt att eleverna läser och tycker det är kul.

"...rätt ut från hjärtat, en bra bok är en bok som barnet gillar först och främst alltså. ...så länge barnet gillar det så är det ju bra liksom." (lärare 1)

"ja det finns ju [dålig litteratur] ...för oss vuxna finns det ju underbara böcker som ger liksom mycket, både tankar och ja, förståelse för andra människor och ja, det finns ju massor. Men jag

menar, börjar man med en sån här enkel så kommer man säkert in på andra, det tror jag” (lärare 2)

Återigen kommer aspekten om att om en bok är intressant för läsaren så är det en bra bok. Lärare 2 tar upp att den riktigt bra bok ger en förståelse för andra människor.

Om dåliga böcker:

”ja det tycker då vi vuxna kanske. Men alltså, jag köper ju dåliga böcker till biblioteket om man nu säger så för att dom vill ha dom. Såna böcker som inte finns på biblioteket annars, som kitty-böcker och fem-böcker och lite annat som är lite rynka-på-näsan-böcker” (lärare 2)

Vad är då en rynka-på-näsan-bok?

”Jo men handlingen är ju rätt så mager men vaddå? Läser dom den så är det viktigare att de läser den tycker jag och har lust att läsa än att man inte tar nån bok för att det är jobbigt”

Lärare 2 har valt att utgå från barnens önskningsar då hon köper in böcker, hon visar klart vad hon anser vara en tunn bok men kan också se fördelar med att man åtminstone läser.

Barnen i sin tur tycker en dålig bok är en bok som inte alls är rolig, en bok med mycket text och svåra ord samt och att det inte händer någonting:

”att det inte händer nånting att dom bara är glada hela tiden. Typ nu ska vi dricka saft och så bara är dom glada hela tiden och då händer det ingenting och det är inte kul att läsa” (flicka 9 år)

”att man typ... Jag gillar inte att läsa så mycket helst så F ger mig massor av lätta saker och så jag läser typ såna hära böcker som är typ lättlästa och dom som jag inte tycker är roliga dom är bara en massa text. Det tycker jag är lite svårt” (pojke 9 år)

Flicka här uttrycker att om handlingen är tunn är det en dålig bok, ungefär som lärare nummer 2 menar att en rynka-på-näsan-bok är. Denna flicka var en duktig läsare medan pojken inte alls kommit lika långt i sin läsutveckling. Han tycker snarare att en massa text är jobbigt, vilket visar att elever är och tänker olika beroende på var de befinner sig.

Ytterligare en viktig aspekt för att barnen ska tycka att det är en bra bok, är att den griper tag i dem på en gång och att den sen fortsätter att vara spännande.

”Det är [om en bra bok] hmmm nåt som är spännande eller roligt eller nåt som handlar om nånting så att man vad heter det, som man får reda på i början av boken och sen att det handlar om det sen efteråt också.” (pojke 10 år)

Det är viktigt att boken har en röd tråd och att man enkelt kan följa den från början till slut.

6.4 Miljön

Vad eleverna önskar allra mest när de ska läsa är att ha lugn och ro, men även att man får läsa i sin egen takt. Eleverna uppskattar tystnaden som infinner sig då deras lärare säger åt dem att det är tyst läsning som gäller. Hade de fått välja helt själva så är det kanske inte helt optimalt att sitta på en stol, det är klart att det är mysigare att sitta i en mjuk soffa där rummet är lite mörkt.

”jag vill läsa i den takten man ska, ibland är inte stolen mot väggen så skönt då skulle jag vilja sitta i en soffa eller säng och läsa men...”(flicka 9 år)

Denna flicka uttrycker att det är trevligare att läsa om det finns en inbjudande miljö. Då slipper man bli distraherad och kan ägna sig helt åt boken.

För vissa elever kan det vara svårt att finna ro, trots att det är tystnad som gäller under den tysta läsningen. En pojke, 9 år, beskriver hur svårt det kan vara att koppla av då han vet att han har sina kompisar så nära sig.

”När det är en massa kompisar runt om så kan man inte låta bli att prata med dem”.

Denna pojke fångar svårigheten med att läsa i grupp och att ha andra saker runt omkring sig. Underförstått är att läsningen är något man bör göra för sig själv.

De båda lärarna anser även de att läsmiljön är viktig, ett rörigt klassrum eller en rörig klass anser de båda inte gynnar läsningen. Det måste finnas möjlighet till lugn och ro. Den ena läraren poängterar också vikten av att det ska se inbjudande ut och att det ska finnas mycket böcker att välja på.

*”Att det ska vara lugn och ro men sen tycker jag också att det ska finnas mycket böcker att välja på liksom, om det är ett bibliotek man går på och väljer ska det också finnas såna montrar eller snurrställ som man kan gå och titta på med olika kategorier och de ska liksom uppdateras”
(lärare 1)*

Läraren tycker att det viktiga i miljön är att det finns ett brett urval. Genom att ha ett brett urval har man också chans att nå fler elever.

6.5 Slutsatser

De två lärarna är båda involverade med att arbeta med biblioteket på skolan. De har klara intentioner med sitt arbete och de uppvisar en god vilja att tro på alla elever som goda läsare, så småningom. De har ett syfte och sätter individen före då det handlar om val av böcker. Är det en ”dålig” bok i vuxna ögon så är det ändå okej att låta eleven läsa boken så länge den inte innehåller för mycket våld eller dåligt språk.

Den främsta strävan lärarna har med sin läsundervisning är att väcka en lust hos eleverna att vilja söka sig till böckerna själva och på så sätt utmana sig själva. Lärarna är dock medvetna om att vissa elever behöver pushas på lite extra för att kunna utvecklas.

Båda lärarna använder sig av läsläror riktade till kollektivet men de är medvetna om att det har sina brister och hade de fått vara med och utforma en utopi för läsinläringen hade de gärna individanpassat mer och utgått från skönlitteraturen i högre utsträckning.

Eleverna jag intervjuat är vitt skilda i sin läsutveckling och kommer från olika familjetraditioner. Det var inte svårt att urskilja vilka som låg var i sin utveckling och svaren speglar det ganska bra. De elever som kunde problematisera sin läsning och var medvetna om den har kommit ganska långt i sin läsutveckling medan de elever som inte har förstått nyttan är lite längre bak. Eleverna var alla överens om att läsning var viktigt och att det oftast var kul, men då krävdes det en bra bok och helst lugn och ro, inga kamrater som störde eller andra ljud som pockade på uppmärksamheten.

Eleverna var dock inte helt klara över syftet med varför de ska kunna läsa över huvudtaget. De vet att det kan vara bra i framtiden och för att få information samt för att läsa sig stava men det är allt. Eleverna vet var de kan finna böcker och hur det går till på ett bibliotek, de är nyfikna på vad nya böcker handlar om vilket tyder på att ett visst intresse faktiskt är väckt hos dem allihop. Detta är väldigt kul att se och höra, alla elever visste faktiskt vad för slags böcker de gillade och det tyder ändå på en medvetenhet. Sedan är det upp till lärarna att spinna vidare på den sköra tråden så att den inte går sönder.

Elever och lärare har en relativt gemensam syn på läsning även om den helt klart har sina brister. Det förekom aldrig i intervjuerna att de olika svaren gick helt emot varandra. Detta är något oerhört positivt och visar att läsundervisningen i skolan idag faktiskt, trots diverse larmrapporter, är på väg att medvetandegöras för alla parter.

7 DISKUSSION

I min diskussion har jag först en metoddiskussion där jag problematiserat den metod jag valt och vad det skulle kunna innebära för min undersökning. Vidare bygger min diskussion på litteraturgenomgången och de slutsatser jag dragit utifrån resultatet. Genom att göra det har jag sett likheter och skillnader och sedan kunnat dra egna slutsatser om mitt arbete. Diskussionsdelen är indelad i samma rubriker som det övriga arbetet. Jag avslutar sedan med en sammanfattning av diskussionen och vilken relevans detta arbete har för läraryrket.

7.1 Metoddiskussion

Från början var det inte meningen att jag skulle intervjua två lärare som båda var engagerade i skolans bibliotek. Att det blev så berodde på att den ena läraren relativt nyligen börjat arbeta med biblioteket och det visste inte jag förrän vi påbörjade intervjuerna.

Att välja intervjun som metod kan vara lika problematiskt som givande. Till exempel anser Stukát (2005) att intervjun ofta används på ett fantasilöst sätt, men jag anser att det i det här fallet var det absolut bästa sättet att få veta vad jag verkligen ville veta. Genom intervjuer anser jag mig kunna se och läsa av informanten på ett för mig värdefullt sätt vilket gör att resultatet blir mer levande och får mer substans.

Att intervjua både barn och vuxna kan vara ett problem och man måste vara förberedd på de eventuella prövningar man kan ställas inför. Doverborg & Pramling Samuelsson (2000) tar främst upp aspekterna om att man måste anpassa sig efter barnet. De har ofta inte tänkt på intervjun mer än som ett spännande inslag i vardagen och det är därför viktigt att intervjun görs när det passar dem samt att syftet med intervjun blir tydligt. På så sätt ökar förtroendet vilket framför allt blev tydligt då jag intervjuade en pojke som uppenbarligen inte kommit så långt i sin läsutveckling. Innan vi påbörjade intervjun var han mycket mån om att veta att jag hade tystnadsplikt: "Har du sån där tystnadsplikt eller vad det heter?" Då han fick veta att så var fallet var han mycket öppenhjärtig med sina svar vilket antagligen beror på att han kände ett större förtroende för mig då detta blev klarlagt. Att elever och lärare tidigt kände att de var skyddade av tystnadsplikten och att jag därmed upplevde att de svarade mer öppenhjärtigt ökar reliabiliteten i min undersökning.

I en öppen intervju är det lätt att ryckas med och börja diskutera olika metoder vilket inte passar sig just under intervjun eftersom det då finns en risk att informanten känner att han/hon hamnar i underläge (Johansson & Svedner, 2006). Eftersom jag dessutom hade valt informanter som jag kände och hade förtroende för kan detta vara ett problem. Då vet man redan lite på förhand var informanten befinner sig tankemässigt och ungefär i vilka banor han/hon tänker. Det kan då vara lätt att leda in sin informant på tankar som gynnar undersökningen. Vidare kan det vara så att informanten inte har lust alls att låta sig intervjuas men känner en viss skyldighet mot personen som ska utföra intervjun, man vill ställa upp. Om detta skulle vara fallet är det stor risk att intervjun inte alls ger ett rättvist resultat.

Barnen jag intervjuade var alla väldigt förväntansfulla inför att bli intervjuade. Flera av dem hade aldrig blivit intervjuade och bara det gjorde saken mycket spännande. Att dessutom få gå ifrån lektionen och vara den "utvalde" skapar en viss stjärnglans runt hela situationen. Att då som intervjuare leva upp till den bilden kan vara svårt och blir barnet för besviket kan situationen snabbt förändras till en "jag vill gå härifrån"-situation. För att undvika detta försökte jag prata lite med barnen innan intervjuerna startade om vad en intervju är, vad jag

ska använda deras svar till och varför jag är intresserad. Detta upplevde jag gav en lugnande effekt på barnen, vilket även bekräftas av Doverborg & Pramling Samuelsson (2000)

Ett annat problem var tiden. Jag hade fri tillgång till barnen jag skulle intervjua under tre timmar. När den sista pojken skulle intervjuas var det bara tio minuter kvar tills idrottslektionen skulle börja, vilket för mig och den ansvarige läraren inte var ett problem men denna pojke ville väldigt gärna vara med på idrotten och var mycket stressad. Jag fick innan vi började lova att vi skulle vara färdiga så att han hann i tid till idrotten. ”Jag vill hinna till idrotten som börjar om exakt 7 minuter, jag svarar bara om jag får gå då”. Detta tar Doverborg & Pramling Samuelsson upp också och menar att det är av största vikt att eleven verkligen får känna sig viktig och att dennes tid är viktig. Detta innebär att om eleven tycker det är roligare att gå på idrotten än att bli intervjuad, så får det vara så.

Att den sista intervjun således skedde under tidspress var naturligtvis inte helt optimalt och det är lätt att missa nyanser i intervjun. Med största sannolikhet hade intervjun gett mig mer om ingen av oss kände sig stressad

Innan intervjuerna hade jag skickat ut en blankett till både föräldrar och barn där jag beskrev vad jag skulle göra och vad jag skulle använda intervjuerna till. Barn och föräldrar fick skriva under att de gav sin tillåtelse till intervjuerna för att undslippa eventuella etiska konflikter. Läraren i klassen hade samlat in blanketterna och valt ut barnen. Då jag fick tillbaka blanketterna visade det sig att en pojke som var utvald inte hade skrivit under själv, bara hans föräldrar. Efter namnunderskriften var det en parentes där det stod ”fast han vill inte”. Detta hade inte läraren i klassen uppmärksammat. Egentligen skulle jag alltså inte ha intervjuat detta barn, meningen är ju att det ska vara något som man verkligen vill. Men tiden var knapp och som blivande lärare är man beredd på att allt inte alltid blir som man tänkt sig. Således pratade jag med eleven i fråga om varför han inte ville osv. och efter en stunds prat samt att han frågade en klasskompis som precis blivit intervjuad gick han med på det hela. Intervjun gick trots allt bra men frågan är om jag egentligen hade gjort rätt. Nu skrev visserligen pojken under sin lapp men det är nog aldrig bra att behöva truga någon på det sättet.

Att använda intervjuer anser jag vidare vara ett bra sätt att styrka/dementera tidigare forskning. Hela samhället är dynamiskt och saker och ting förändras. Det som kan vara allmängiltigt för två år sedan kan ha förändrats idag av olika anledningar. Ändå så är validiteten för denna undersökning gångbar då undersökningar om ett så centralt ämne som svenskan alltid ligger i tiden.

Jag medveten om att den intervjugrupp jag använt mig av är väldigt liten men den är fortfarande viktig och att ställa verklighet mot facklitteratur är alltid intressant och gör att ens syn på saker och ting i samhället kan vidgas.

Följande diskussion berör mitt resultat och ska försöka besvara de frågor jag hade för att besvara mitt syfte. Frågorna är: Vad är läsning? Varför ska man läsa? Hur ska man läsa? Vad ska man läsa?

7.2 Vad är läsning?

Läsning är något den svenska skolan strävar efter att lära alla elever. Det finns olika sorters litteratur, läroböcker, facklitteratur, lyrik, dikter, skönlitteratur mm. Att kunna läsa är enligt Lundberg (2006), företrädare av ”phonics” att koda av bokstäver och sedan kunna sätta ihop dem till meningsfulla ord. Allard, Rudqvist och Sundblad (2001), företrädare av ”whole

language” menar att läsningen är så mycket mer än avkodning, läsningen måste ta avstamp i varje enskild elev och byggas upp utifrån de slutsatser eleven drar från sina försök att tillägna sig läsningen. det handlar om att förstå texten och finna mening i den.

Att läsning har att göra med faktorer som självkänsla och motivation, meningsfullhet och förståelse ska inte heller glömmas bort. (Alleklev & Lindvall, 2003) Detta verkar mycket logiskt då det måste kännas meningsfullt då vi ska göra något, det spelar ingen roll om det handlar om att sätta ihop en bil, räkna ut ett mattetal eller läsa en bok, vi måste veta varför vi ska göra det, det måste finnas en mening annars kan vi lika gärna lägga vår idag dyra tid på att göra något annat. Detta märks också på de svar som eleverna gett under de intervjuer jag genomfört. De elever som inte riktigt hade förstått varför de skulle läsa tyckte att det var tråkigt och meningslöst, åtminstone för dem själva. Då man arbetar som lärare är detta en synpunkt som är viktig att ta fasta på. Vill man göra det bättre och nå fram till sina elever är det bra att visa tydliga syften, kanske inte bara ett syfte utan flera syften. Just läsning fyller så många funktioner varför det är enkelt att hitta ett syfte som passar en speciell elev.

7.3 Varför ska vi läsa?

Harold Bloom menar att man ska ”läsa mänskligt”. (2000) Med det menar han att man ska läsa med alla sina sinnen och detta anser jag vara en mycket klok insikt. Om man läser på ”rätt” sätt, det vill säga med hela sitt intellekt och koncentrationen riktad mot den text man ska läsa, det är först då man kan nå in i böckernas värld. Om man lär sig denna konst tror jag i likhet med Amborn & Hansson (1998) att vi verkligen kan utnyttja det vi erfar i böckernas värld för egen vinning. Att kunna hämta kraft och stöd, finna svar på såväl vardagliga problem som hjärteproblem, ger otroligt mycket. Inte alla människor har turen att ha en familj de litar på eller vänner runt omkring sig. En bok kan med största sannolikhet inte ersätta människor och det sociala men det kan hjälpa oss att våga tro på oss själva, kanske söka kontakter och framför allt leva ut vissa sidor hos sig själv i böckernas värld. En av lärarna jag intervjuade berättade att när hon fått tag på en riktigt bra bok så märker hon hur hon själv drar ner på takten, hon vill inte att den ska ta slut, det är så himla härligt att få vara i bokens värld. Om man under perioder i livet har det tufft är boken således ett lätt medel att ta till för att fly verkligheten en stund.

Skönlitteratur, film och teater hjälper människan att förstå sig själv och världen och bidrar till att forma identiteten. (Lpo 94) Detta utdrag stöder det som argumenterats i ovanstående stycke. Även Norberg (2003) anser att läsning av litteratur hjälper oss klara vardagen och det bidrar även till att vi kan interagera lättare med våra medmänniskor.

Varför vi ska läsa är oerhört viktigt att tala om för sina elever. I allt som lärare gör måste man vara tydlig med att ha ett tydligt syfte för sina elever. Under mina intervjuer med elever i en 3-4:a så var inte alla helt klara med varför de skulle läsa. Några elever kunde säga att det var bra att kunna för att det var bra att kunna i framtiden men de visste inte varför. Det bara var så. Dessa elever anser jag inte ha kommit så långt i sin läsutveckling. Detta grundar jag på att man inte kan plocka ut läsningen och stoppa in den som en del i helheten, det vill säga vårt samhälle. Frågan man kan ställa sig är om de hade varit någon annanstans om man hade suttit ner med eleven, hjälpt dem med att förstå glädjen med att läsa och att kunna få vara med och ta del av andra verkligheter, om man hade visat dem den väg till kunskap som läsning ger.

De elever som hade kommit lite längre i sin läsutveckling hade lite mer utförliga svar på varför man ska läsa. De kunde säga saker som att man till exempel lär sig att stava ord vilket

tyder på att de har en förståelse för den språkutveckling som sker då man läser. De kunde också säga att det var viktigt för att det är så man kan hitta information. Dessa elever har i enlighet med Bloom, som anser att läsning sker som en del i det egna sökandet efter kunskap, förstått att de med läsningen som medel kan nå information och kunskap.

Fox (2001) säger att många vuxna inte heller vet varför de läser, framför allt vet de inte varför de läser med sina barn eller sina elever, de gör det för att det är något som *ska* göras. Som exempel på detta har jag genom erfarenhet från bland annat VFU:n sett lärare läsa böcker för barn som är helt meningslösa. Till exempel har jag varit med om att man läst mycket gamla böcker som behandlar ämnen som eleverna inte kan relatera till över huvud taget. De lässituationer som borde vara positiva blir då en stund då barnet tappar fokus för att den inte kan förstå vad boken går ut på, vilket syfte den tjänar för honom/henne. Även eleverna i intervjuerna pekar på att detta inte är optimalt, de påpekade konsekvent att högläsning var tråkigt då boken var tråkig, underförstått tråkig för dem. Detta är dock inte helt komplikationsfritt, eleverna behöver också lära sig att allt inte alltid kan vara roligt och en dans på rosor. I skolan brottas man helt klart med en massa olika problematik men ett av de största problemen handlar om att kunna möta varje elev på dess egen nivå. I min undersökning är detta ett återkommande fenomen då lärarna talar om att de skulle vilja ha mer tid för varje elev för att kunna tillgodose dess behov. Frost (2002) menar att vi i läsundervisningen ska vara lyhörda för varje liten del av en elev men man får som lärare inte heller glömma bort gruppen. Man har en grupp med elever som man ska ge kunskap till men för att eleverna ska kunna bli demokratiska medmänniskor krävs det också att de kan inse att alla beslut inte alltid går ens väg.

Amborn och Hansson (1998) säger att vi ska läsa för att "läsandet är för tanken vad regnet är för grödan" och detta bör alla ta fasta på, framför allt då forskning visar på just dessa tendenser; att läsa är utvecklande och vi växer som människor. En flicka som hade en mycket god läskultur med sig hemifrån kunde redogöra för hur hennes pappa under perioder helt kunde gå in i boken han läste och vilja förändra sin vardag: "en gång läste pappa en konstig bok och då ville han ha en sked som slips för att liksom inte vara som alla andra, för det hade han i boken fast jag kommer inte ihåg vad det var för bok..." Denna flicka har tidigt fått vara vittne till hur en god bok kan påverka en människas tankar och mönster. På grund av detta kan hon antagligen på ett enklare sätt se andra människors handlingar i ett större perspektiv och på så sätt få en ökad förståelse för dem. Genom att litteraturen har funnits nära är hon idag långt i sin läsutveckling vilket medför en större kunskap om det samhälle hon lever i.

7.4 Hur ska vi läsa?

Under intervjuerna med lärarna framgick det tydligt att man inte hade en utpräglad metod för hur man skulle läsa litteratur i skolan. Man hade mycket goda tankar och idéer men allt är inte genomförbart i praktiken, åtminstone inte om eleverna är inkörda på det sättet att arbeta från början. Detta bekräftas av Alleklev & Lindvall som menar att deras lyckade läsprojekt hade stor hjälp av att eleverna hade fått pröva det i en så tidig ålder och sedan fortsatt genom hela sin skoltid tills det var dags att byta skola.

Lärarna verkade främst se svårigheter med att eleverna skulle ha varsin egenvald bok istället för den gemensamma läseboken. En av de största hindren var att det skulle bli svårare att kontrollera var eleven befann sig i sin läsutveckling. I klassrummet kan det dock finnas elever som är långt fram i sin läsutveckling och kan ta till sig texter som helt enkelt stagnerar då de inte får, för dem, stimulerande texter. Konsekvensen av det blir att man istället kanske tappar

den eleven. Att inte tillgodose varje elevs behov kan således kanske vara en bidragande orsak till att läslusten inte infinner sig hos alla, det blir som en av pojkarna sa i ett tidigare citat, ”det är tråkigt för att det är ett skolarbete”. Även Norberg (2003) menar att vi ofta låter våra elever läsa samma böcker för att vi ska kunna ha koll på var de ligger i sin utveckling i förhållande till varandra. Bloom i sin tur menar att läsning helt och hållet i slutändan är något som ska göras för en själv. Detta är dock inte riktigt förenligt med kursplanen i svenska som menar att vi genom dialog med andra kan utveckla en större förståelse för det lästa. Däremot tror jag att om man tolkar Bloom som att man ska få ha läsningen som sin privata sfär, där man väljer litteratur helt själv utifrån det man är intresserad av just då, då är läsningen något som ska göras enskilt och de samtal man sedan för om boken ska präglas av respekt för den enskilde individens tankar och känslor. Om denna känsla inte infinner sig och man upplever att man blir jämförd och kanske inse att man hela tiden ligger snäppet bakom sina klasskamrater, är knäckande för självförtroendet och det bidrar till att man till slut tappar lusten. Det är helt enkelt inte kul att arbeta med något som inte betalar sig. Om man istället individanpassade undervisningen mera, vilket även Frost (2002) tycker att vi måste börja göra med eleverna idag skulle man slippa jämförelsemomentet och läsningen skulle kunna uppskattas för vad den är istället, något roligt.

För att en god lässituation ska uppstå krävs det ganska mycket. Eleven måste få vara delaktig i hela det drama som utspelar sig framför deras ögon och tar form i deras tanke. Chambers (1993) menar att läsa en bok ska kännas som att man intar alla de platser som krävs för att en film eller teater ska komma till skott. Det ska finnas regissörer, producenter, skådespelare, kritiker mm. Men det bästa med läsningen är att vi får vara allt detta själva. Detta är oerhört viktigt att eleven får känna. Om en elev finner en bok tråkig så är den tråkig för den eleven, det måste vi acceptera. Det är ytterst sällan man som vuxen blir kritiserad för att man tycker på ett visst sätt om en bok, men med barn är vi kanske många lite väl snabba att tala om när de har, enligt vårt vuxna sätt att se på saken, rätt eller fel.

Som jag nämnt förut så anser Bloom (2000) att både äldre och yngre barn har ett behov av att få uppleva böcker med alla sina sinnen. Det gör att hela deras läsning blir mänsklig och på så sätt mer erfaren. Därför är det viktigt att ibland läsa högt för sina elever, viktigt att tänka på då är att anpassa sin läsning efter genren på boken, och framför allt efter avsnittet i boken (Fox, 2001). Genom att anpassa sin läsning på detta sätt visar man eleven att det finns flera sätt att angripa en text på och att en bok kräver inlevelse för att den ska kunna upplevas på alla plan. Detta bekräftas av den pojke som under intervjuerna reflekterade över sin egen högläsning. Han sa att det var svårare att läsa högt än tyst för sig själv och så är det verkligen. Han älskade när deras lärare läste högt för att han kunde läsa snabbt när det var spännande och man kunde leva sig in i boken. Antagligen uppskattade denna pojke att läsa högt och pröva sig fram på grund av hans positiva läsoplevelser med sin lärare. Det är genom högläsningen som man som lärare verkligen har chansen att presentera läsningen inom olika genrer på ett speciellt sätt och väcka nyfikenhet hos eleverna. (Fox, 2001) Den viktigaste aspekten vid högläsning är dock att vi faktiskt gillar den bok vi ska läsa. Då blir läsningen mer engagerad och mötet mellan elev och lärare blir mer positivt

Högläsning kan användas i ett klassrum i flera syften; lärarna jag intervjuade beskrev att de bland annat använde högläsningen som ett sätt att få lugn och ro om det var väldigt stimmigt i klassrummet efter en lång dag eller kanske efter en jobbig rast. Just detta anser även Fox (2001) vara ett starkt argument för att läsa högt, eleverna blir lugnare. Att göra läsestunden till en mysig stund tillsammans tror jag också kan stärka gruppsammanhållningen i en klass,

vilket även bekräftas av Wåhlin (1988). Genom den gemensamma upplevelsen kan man sedan jobba vidare med både värdegrundsarbete och ”vanligt” skolarbete.

Ett annat sätt att arbeta med en bok är att se filmen eller teaterpjäsen som bygger på den lästa boken. Det vidgar vyerna och öppnar upp för att kunna se på ett medie från flera olika håll. Detta har man arbetat mycket med i Listiga räven projektet och de undersökningar som gjorts efter att projektet avslutats har bara visat på positiva aspekter med att inta olika roller och uppleva en och samma berättelse med alla sinnen. (Alleklev & Lindvall, 2000) En av pojkarna jag intervjuade anförtrodde mig sin stora hemlighet vad det beträffar läsning. Han hade visat ganska lite intresse för läsning och berättade att han mest gillade böcker med mycket bilder och liten text men så helt plötsligt berättade han att hans favoritbok var Sagan om Ringen av J.R.R Tolkien. Detta är en mycket tjock bok, utan bilder, den har liten text, det händer mycket och boken har ett rikt persongalleri. Detta förvånade mig och jag frågade naturligtvis om han inte tyckte att den boken var svår. Denna pojke lutade sig fram och anförtrodde mig så som sagt en hemlighet, han såg filmerna först! Då kunde han hänga med i boken på ett helt annat sätt och han kunde se bilderna framför sig. Om det hjälper en elev att göra på detta sätt anser jag att man absolut ska låta eleven arbeta efter detta sätt. I det långa loppet tror jag att det bara gynnar eleven att han/hon har upplevt en och samma sak på så olika sätt. Det bäddar i sin tur för att det kritiska tänkandet kan utvecklas mer då man ser fler aspekter av en och samma sak.

Det finns en rad olika sätt att arbeta med texter och som lärare måste man veta hur boken ska presenteras för att på något sätt styra in eleven på rätt spår. Elevens förståelse för en bok har ofta avgörande betydelse för hur boken kommer att upplevas. Därför är det en god idé att sätta sig ner med sin elev och diskutera om förväntningar och antaganden om boken innan man startar. Under läsningens gång är det också viktigt att stanna upp och hjälpa eleven att reflektera över det lästa. Har det dykt upp något som eleven inte förstår eller något som han/hon har hängt upp sig på så är det läge att reflektera över detta i detta skede. På så sätt kan eleven fortsätta sitt läsande utan att vara distraherad. Att problematisera en bok på det här sättet kallas för boksamtal. (Chambers, 1993)

En sak som är viktig att fundera över hur vi ber våra elever att läsa. Då vi ber dem att för varje bok skriva recensioner, fylla i läshattar och liknande, signalerar vi att det är kvantiteten som räknas. Körling (Norberg, 2003) reflekterar över om detta är rättvist mot eleverna, och jag kan inte mer än instämma i detta. Att hela tiden kräva prestationer av eleverna vad det beträffar läsningen och aldrig låta dem få läsa för nöjes skull tror jag har stark inverkan på läslusten. Läslust handlar faktiskt om att kunna få koppla av med en god bok också. Man måste också ha förståelse för att man har olika behov av att läsa böcker under olika perioder. Att bli tvingad att läsa under en period då livet är fullt av annat är det inte konstigt att läslusten uteblir.

Så återigen, hur man ska läsa är avhängigt av syftet med att läsa just den boken vid just det specifika tillfället. Vi får inte heller glömma Chambers (1993) viktiga synpunkt; med 25 elever i varje klass finns det 25 olika sätt att läsa på. Inget sätt är mer rätt än det andra.

7.5 Vad ska vi läsa?

För att vi ska kunna läsa överhuvudtaget och finna ett sätt som passar och sedan gå på djupet med den texten, krävs det att man har en text att arbeta med. Det valet kan vara svårt att göra men med hjälp av vuxna och kamrater i sin närmiljö kan man väcka nyfikenhet hos eleverna

att vilja prova något speciellt. Likaså att sitta ner och prata med eleven om vad han/hon är intresserad hjälper ofta till för att hitta rätt bok (Chambers, 1993, Fox 2001, Alleklev & Lindvall, 2000). Att finna rätt bok är svårt och för att lyckas måste man problematisera för sig själv och tillsammans med eleven huruvida boken ger någonting för läsaren så att boken inte bara är ett tomt skal. En bok ska beröra och hjälpa oss över gränserna till andra världar och nya sätt att se på saker och ting (Chambers, 1993 och Amborn & Hansson, 1998).

När eleven väl har valt en bok är det viktigt att vi som vuxna inte stoppar barnet genom att säga att det är en dålig bok. Vuxna har i alla tider försökt att kontrollera vad våra barn gör, man sätter åldersgränser på filmer och tv-spel, vi bestämmer att våld på datorn är skadligt och hävdar bestämt att det förvandlar våra änglar till ondsinta varelser som vill ut och praktisera det de sett på skärmen. David Eberhard, läkare, säger att vi idag snarare gör våra barn en otjänst genom att inte låta dem testa verkligheten själva (<http://www.svd.se>). Jag menar att samma sak gäller läsningen. Vi måste lita på att vårt arbete med värdegrunden i skolan räcker för att hjälpa våra elever att bli sanna medmänniskor. Jag tror att det som vi förbjuder dem att göra snarare har motsatt effekt, det lockar ännu mer och det är då det kan bli farligt, då barnen gör saker ”i smyg” kan vi inte genom samtal och diskussioner få dem att öppna sina ögon. Genom att arbeta på detta sätt övervakar man fortfarande barnet *men* man övervakar med tilltro till barnet vilket är föredömligt och avgörande för vilken slags relation man bygger upp till barnet (Doverborg & Pramling Samuelsson, 2000, Fox, 2001, Norberg, 2003).

Det absolut viktigaste då man väljer böcker är trots allt att barnet själv får ha det sista ordet. Det är barnets upplevelse vi vill åt och hur ska en elev kunna utveckla ett eget kritiskt tänkande om vi hela tiden talar om vad som är bra och dåligt? En bra bok är en bok som fångar barnet, slukar det och får det att vilja läsa långa stunder och sedan prata spontant om sin lästa bok. En av lärarna sa att det är det allt handlar om, när en elev blivit fångad berättar han/hon spontant om det lästa och då har man kommit jättelångt. Det handlar alltså inte om att som till exempel Bloom menar att eleverna måste förse med meningsfull litteratur, jag menar att litteraturen är meningsfull om eleven gillar den. En av lärarna sa under intervjun att det inte gör någonting att eleverna läser ”dålig” litteratur, förr eller senare kommer eleven själv känna att det blir fattigt och då kommer han/hon själv att gå vidare i sin läsutveckling. Sen är det självklart att man under tiden utmanar eleven och ger den tips och idéer och visar intresse, då blir eleven sporrade att fortsätta.

Oavsett vad en bok ska användas till är det viktigt att veta i vilket syfte man läser boken. En av lärarna berättade under intervjun att den bok han läste nu utgick från den grekiska mytologin, detta för att presentera hjältesagor, öppna ögonen för den grekiska mytologin samt presentera manliga förebilder i olika tappningar och sedan problematisera det tillsammans med eleverna. Att ha ett tydligt syfte på det viset tror jag gynnar utvecklingen i det långa loppet, även om eleverna just nu tyckte att boken var råsig så kommer de i och med lärarens tydliga syfte kunna plocka fram den viktiga kunskapen senare i livet.

7.6 Slutdiskussion

Böcker finns överallt och runt oss. I böckernas värld kan vi finna tröst och glädje, sorg och förståelse. Vi utvecklar vår fantasi och lär oss omedvetet att bli en medmänniska. Vi lär oss ta olika roller vilket i sin tur gynnar all slags konfliktlösning. Läsning bör finnas som ett glädjeämne i skolan och inte som en av pojkarna i intervjun säger om att läsning är tråkigt: ”för att det är ett skolämne”.

Att börja läsa måste få ta tid och det innebär i sin tur att vi inte ska jaga upp oss allt för mycket om en elev hellre pratar med en kompis på just läsetimmen. Naturligtvis får det inte störa de övriga eleverna men om de två som behöver prata gör det tyst eller utanför klassrummet så har man som lärare varit lyhörd för flera behov. Att komma in i en bok kräver att man som person är på ett visst sätt just då, man måste vara mottaglig för just den boken man har valt. Det är mycket möjligt att man inte är mottaglig just nu, men vid ett annat tillfälle kan den boken ge någon en massa. Därför kan man aldrig säga att det finns bra eller dålig litteratur, all litteratur är bra så länge den fyller sitt syfte, om så bara för en enda person, det vill säga att den någonstans gör så att personen som läser den får någonting tillbaka.

Man kan naturligtvis träna sig till att bli en bättre läsare, både vad det beträffar lärare och elever. För att träna eleverna i läsning är boksamtal en bra metod men det är också viktigt att lärarna är lyhörda för barnens önskningsar. Läslust är inte bara att känna för att läsa, utan också att inse det lustfyllda med att få koppla av med en god bok.

Elever och lärare på skolan jag varit på anser jag kommit ganska långt i sin läsundervisning/utveckling. Lärarna är relativt klara över sitt syfte med läsningen och de vet hur de egentligen skulle vilja jobba. Att man inte gör det ännu tror jag kan bero på att man väntar på något slags klartecken från rektor eller skolledning att man får göra vad man vill. Man vågar inte riktigt ta steget för att man är rädd att man kanske ska missa vissa elever då man inte kan jämföra deras läsutveckling på samma sätt om man skulle låta dem välja litteraturen själva. Jag menar att det kan finnas svårigheter med att be en fjärdeklass som är van vid ett visst sätt att lära sig på att helt plötsligt ändra metod, det skapar bara förvirring. Självklart kan man göra vissa justeringar men det måste gå långsamt och det är oerhört viktigt att vara tydlig med syftena för eleverna till att man ändra om. Men om man får chansen att starta upp läsundervisningen i de yngre åldrarna ska man absolut ta den och försöka skapa en läsundervisning som man själv tycker är kul och som är noga genomtänkt. Har man drivet i sig så kan man klara det mesta och glädje anser jag vara en källa nog så god för att testa något nytt.

Slutligen kan man sammanfatta de fyra frågor jag hade från början så här:

Läsning innebär att lära sig bokstäver, automatisera dem och sedan foga dem samman till ord som betyder något. Hur man ska lära sig detta skiljer sig beroende på vilken tradition av läsundervisning man tillhör; "whole language" eller "phonics". Man kan läsa vad som helst så länge det fångar och inspirerar den som läser. Hur man läser är avgörande för vilken bok det är och vilket syfte boken vill förmedla men fungerande exempel såsom Listiga Rävprojektet och Chambers boksamtal visar att det är viktigt att läsa med alla sinnen, vilket även understryks av litteraturprofessor Bloom. Vi ska läsa därför att det är genom läsningen som vi kan forma vår identitet, inhämta kunskap och bli en del av det demokratiska samhälle som hela vår värdegrund vilar på. Vi kan med andra ord nå sammanhang genom läsning.

Varför lärare bör bli uppmärksamma på hur de arbetar med skönlitteraturen i skolan handlar om, som Astrid Lindgren, en av de mest älskade barnförfattarna i Sverige sa: "Lev många liv – läs många böcker" (Amborn & Hansson, 1998, s. 5).

7.7 Relevans för läraryrket

Min undersökning har hög relevans för läraryrket, inte bara för att den berör en sådan viktig del som läsning, utan också för att man tvingas se på sin lärarroll med nya ögon. Många är de sätt som presenterats i min undersökning för att nå lyckade resultat i skolan men vad man inte

får glömma är att i varje klassrum finns det mellan 15-30 elever som alla behöver hjälp, stöd och uppmuntran på sin väg. Tyngdpunkten i min undersökning ligger på att se varje elev och att som lärare se över sina egna undervisningsmodeller. Anledningen till det är att jag tror att man endast kan möta alla dessa olika elever om man är fullständigt säker i sin roll som lärare. Vet man hur, varför och vad man ska lära ut kan man lägga en stor del av sin kraft på att försöka se eleverna, det blir som med läsningen, när jag lärt mig att automatisera min läsning behöver jag inte längre lägga energi på det utan kan istället lägga fokus på innehållet och innebörden av texten. I detta fall skulle då lärarens undervisningsmetoder vara det samma som bokstäverna och orden och eleverna står för helheten. Oavsett om jag har 2 eller 100 elever så är jag övertygad om att kan jag min sak så medför det respekt och en nyfikenhet hos de elever jag står inför.

Att lära sig läsa är en så oerhört viktig del i dagens samhälle att man som inte lärare får misslyckas. Skönlitteraturen hjälper oss att inta nya perspektiv och växa som människor och eftersom man inte kan lita på att alla elever bär med sig en stark lästradition hemifrån, anser jag det vara lärarnas skyldighet att ge eleverna en lästradition som innebär att man läser mer än bara det som man måste läsa.

För att återigen understryka vikten av att ha en stark teori knuten till sin undervisning vill jag citera Leonardo Da Vinci: ”De som tillåter sig att praktisera utan teori liknar sjömän som går ut på sjön utan roder och kompass och aldrig kan vara säkra på var de hamnar. Praktiken måste alltid grundas på en sund teori” (Lindö, 2002)

8 REFERENSER

Allard, Birgitta, Rudqvist, Margret & Sundblad, Bo (2001) *Nya Lusboken. En bok om läsutveckling*. Stockholm: Bonnier Utbildning AB

Alleklef, Birgitta & Lindvall, Lisbeth (2000) *Listiga räven – Läsinlärning genom skönlitteratur*. En bok för alla AB

Alleklef, Birgitta & Lindvall, Lisbeth (2000) *Listiga räven smyger vidare*. En bok för alla AB

Alsheimer, Leif (2004) *Bildningsresan – från ensidig instrumentell utbildning till sammanhangsskapande bildning*. Stockholm: Bokförlaget Prisma

Amborn, Helen & Hansson, Jan (1998) *Läsglädje i skolan – En bok om litteraturundervisning tillsammans med slukarålderns barn*. En bok för alla

Bloom, Harold (2000) *Hur du ska läsa, och varför*. Wahlström & Widstrand

Brodow, Bengt & Rininsland, Kristina (2005) *Att arbeta med skönlitteratur i skolan – praktik och teori*. Lund: Studentlitteratur

Cederleuf, Irene (1994) *Att väcka en lust att läsa – rapport från en kurs i bokprat*. Länsbiblioteket i Skara

Chambers, Aidan (1993) *Böcker inom oss – om boksamtal*. Stockholm: Norstedts förlag

Doverborg, Elisabet & Pramling Samuelsson, Ingrid (2000) *Att förstå barns tankar – metodik för barnintervjuer*. Stockholm: Liber AB

Fox, Mem (2001) *Läsa högt – en bok om högläsningens förtrollande verkan*. Ystad: Kabusa Böcker

Frost, Jörgen (2002) *Läsundervisning praktik och teorier*. Järfälla: Natur och Kultur

Johansson, Bo & Svedner, Per Olov (2006) *Examensarbetet i lärarutbildningen*. Uppsala: Kunskapsföretaget

Hallberg, Kristin (1993) *Litteraturläsning, barnboken i undervisningen*. Solna: Ekelunds Förlag

Lindö, Rigmor (2002) *Det gränslösa språkrummet – om barns tal- och skriftspråk i didaktiskt perspektiv* Lund: Studentlitteratur

Lundberg, Ingvar (2006) *Alla kan lära sig läsa och skriva*. Stockholm: Bokförlaget Natur och Kultur

Lundqvist, Ulla (1984) *Litteraturundervisning modeller och uppslag för lärare*. Stockholm: Liber utbildningsförlaget

Marton, Ference & Booth, Shirley (1997) *Om lärande*. Lund: Studentlitteratur

Norberg, Inger (red) (2003) *Läslust och lättlust – att förebygga och reparera lässvårigheter och bevara läslusten*. Lund: Författarna och Bibliotekstjänst AB

Stukát, Staffan (2005) *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur

Wingård, Barbro & Bo (1994) *Lässtimulans i skolans vardag*. Solna: Ekelunds Förlag

Wåhlin, Kristian (red) (1998) *Tid att läsa tid att tänka – Om litteraturarbete i skolan* Stockholm: Almqvist & Wiksell Läromedel AB

Wåhlin, Kristian & Asplund, Carlsson Maj (1994) *Barnens tre bibliotek – läsning av fiktionsböcker i slukaråldern*. Stockholm: Brutus Östlings Bokförlag Symposion AB

Läroplaner och kursplaner

Läroplan för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet (Lpo 94), Skolverket och CE Fritzes A

Kursplaner för grundskolan. Utbildningsdepartementet 1994

<http://www.skolverket.se/sb/d/1820> (17/5-2007 kl 16.58)

<http://www.skolverket.se/sb/d/618;jsessionid=4FF076DB0F5DE52015BF3E35847284E6> (22/5-2007 kl 14.27)

Lärares Handbok, 2002. Lärarförbundet: Stockholm

Artiklar och Publikationer

http://www.svd.se/dynamiskt/idag/did_14632526.asp (22/5-2007 kl. 15.10)

http://www.svd.se/dynamiskt/idag/did_14473318.asp (26/5-2007 kl. 23.10)

<http://www.skolverket.se/publikationer?id=1517>

Föreläsningar

Kostiainen, Arja ”Att mötas via läsning” 1/9-2004

Pettersson, Jan-Henning ”Att arbeta med elever i svårigheter” 3/9-2004

Hej alla föräldrar och barn i 3-4 A

Jag heter Lina Palm och läser sista terminen på lärarutbildningen. Under sista terminen skriver man sitt examensarbete. Jag har valt att skriva om läslust och hur man skapar läslust hos eleverna som lärare, men även hur eleverna upplever läsningen i skolan.

För att ta reda på detta räcker det inte bara med att läsa litteratur utan jag vill även göra enskilda intervjuer med två lärare och åtta barn.

Därför undrar jag om jag har ert, föräldrars och barns, tillstånd att intervjua barnen i er klass. Intervjun kommer att ta max en halvtimme och består av ca tio frågor. Resultatet kommer jag att använda i min uppsats, dels som statistiska uppgifter men också som anonyma citat om det passar sig.

Att jag har valt 3-4 A beror på att jag har gjort in praktik i A-spåret på X-skolan samt att när barnen är i den åldern så är de i den s.k. slukaråldern, varför det är intressant att prata med elever om hur de tänker om läsning då.

Jag vore tacksam om ni ville fylla i nedanstående talong och skicka med barnen tillbaka till skolan så fort som möjligt så att jag kan komma igång med mitt arbete! Tack på förhand.

Hälsningar Lina Palm, lärarstuderande

Jag/vi tillåter att _____ blir intervjuad om läslust

_____
Underskrift föräldrar/vårdnadshavare

_____
Underskrift elev

Intervjufrågor till uppsatsen LAU 350

Jag tänker mig att jag ska göra intervjuer med två lärare, varav den ena har ansvar för skolans bibliotek, samt åtta barn, lämpligen fyra pojkar och fyra flickor för att det ska vara lika (visserligen har jag inte i nuläget tänkt titta på några skillnader mellan pojkarnas och flickornas läsning men jag tycker ändå att det är viktigt med ett jämnt urval)

Jag har inte tänkt ha samma frågor till barnen som till lärarna, syftet är att se lite om deras olika sätt att tänka kring mina frågor möts eller om de går om varandra.. På så sätt hoppas jag få en klarare bild över hur man som pedagog kan möta elevernas behov och sedan få dem att vilja utvecklas och fortsätta läsa böcker.

Frågor till barnen

1. Brukar du läsa böcker? Om ja, vilka sorters böcker?
2. Läser du något just nu? Om ja, vad heter den boken?
3. Har du en speciell bok som du läser i skolan? Hemma?
4. Får du läsa vad du vill i skolan?
5. Är läsning viktigt?
6. Är läsning kul?
7. Vad skulle du vilja läsa om, om du fick bestämma vad en bok skulle handla om?
8. Varför tycker du att det är viktigt att kunna läsa?
9. Läser din lärare eller någon annan högt för dig ibland? Om ja, vad tycker du om det?
10. Vad är en bra bok och vad är en dålig bok?
11. Hur skulle du vilja att man läste i skolan om du fick bestämma helt själv?
12. Hur vill du att stämningen i rummet eller ditt humör ska vara för att det ska vara kul att läsa?

Frågor till lärarna

1. På vilket sätt är det viktigt att barnen läser mycket i skolan och /eller hemma?
2. Spelar det någon roll vad de läser? Om ja, på vilket sätt?
3. Vad är en bra bok och vad är en dålig bok?
4. Hur uppmuntrar du som lärare barns läsning?
5. Hur uppmuntrar du ett intresserat barns läsning resp. ett ointresserat barns läsning?
6. Hur kan du som lärare märka att barnen tycker läsning är kul och viktigt?
7. Om du brukar läsa högt för barnen i klassen, i vilket syfte gör du det?
8. Hur kan man skapa läslust hos alla elever?
9. Hur skulle du vilja att läsundervisningen såg ut i en utopi?
10. På vilket sätt spelar läsmiljön in för läslusten?

Det är inte så många frågor men jag tycker att de täcker in ganska bra vad jag vill ha reda på. Jag tror att barnens frågor måste vara mer enkla och lättillgängliga medan de frågor som är riktade mot lärarna måste vara mer komplexa för att få fram ett ordentligt svar.

